Via fora!

27

enllaç

Any 7
Volum III
Estiu del 1990

ENLLAÇ som una associació cultural amb més de 17 anys de vida i que ens plantegem els objectius següents:
1er)- Proposar i impulsar la relació entre col.lectius i sectors socials que malden per un canvi sòcio-cultural (de mentalitat, econòmic, polític,...) que faci avançar en l'alliberament de les persones i dels pobles, basada en l'intercanvi d'informació, el debat ideològic i l'ajut mutu en accions concretes.
2on)- Promoure i potenciar un procés educacional entre la gent culturalment activa, per tal d'adquirir una visió global de la realitat i dels canvis de volem dur a terme.
3er)- Potenciar i difondre la presència ideològica tant a nivell nacional com internacional que, a modus de catalitzador d'idees alienes i pròpies, en faci augmentar la velocitat de distribució.
Com podeu observar, **VIA FORA!** és un recurs essencial dins del nostre projecte. A més, disposem d'una casa construïda en camps de treball internacionals (**el Centre Permanent de Cultura Popular** del Turó dels Pujols, comarca de l'Alt Penedès) i que està configurat com a centre de documentació i de treball. Com a centre de documentació, consta d'una biblioteca especialitzada en cultura popular i dinamització cultural, i d'una hemeroteca amb revistes nacionals, estatals i internacionals, especialitzades en moviments alternatius. Com a centre de treball, organitzem i acollim trobades de gent culturalment activa que permetin la reflexió, la discussió, l'intercanvi d'experiències i l'elaboració de projectes d'acció, encaminades totes a dinamitzar el nostre entorn i a trobar camins d'alliberament personal i col.lectiu.

ENLLAÇ is a cultural association which has been existing for over 17 years. Our main objectives are the following:
1st)- To propose and put forward a relationship between the organised groups and the social sectors that struggle for a social-cultural change (in mentality, in economy, in politics,...) thus allowing an advance in the liberation of individuals and peoples; this is based on exchange of information, ideological debates and mutual help in specific actions.
2nd)- To promote and strengthen an educational process among culturally active people, so that a general view of reality and of the changes we wish to attain may be reached.
3rd)- To strengthen and spread out an ideological presence -at a national level as well as at an international level- that, by giving a boost to both our own ideas and those of others, may increase distribution of these ideas.
As you can see, **VIA FORA!** is an essential resort within our project. Furthemore, we have a house built by international work camps (**the Popular Culture Permanent Centre**, at Turó dels Pujols, in the Alt Penedès county), which is established as a document and work centre. As a document centre, it consists of a library specialised in popular culture and cultural dynamics, and a review library with national, state and international reviews and magazines specialised in alternative movements. As a work centre, we organize and host meetings of culturally active people, thus allowing meditation, discussion, exchange of experiences and the preparation of action projects, all directed to urge the awareness of the people surrounding us, and to the encounter of methods of individual and group liberation.

ENLLAÇ estas kultura asocio kiu fondiĝis antaŭd 17 jaroj kun jenaj celoj:
1e)- Proponi kaj akceli la rilatojn inter sociaj kolektivoj kaj sektoroj kiuj strebas por socikultura ŝanĝo (mensa, ekonomia, politika,...) kiu antaŭeniru por la liberigo de la homoj kaj de la popoloj, surbaze de informadŝanĝo, ideologia debato kaj reciproka helpo en konkretaj egadoj.
2e)- Promocii kaj potencigi edukan procezon inter la homoj kulture aktivaj, laŭcele akiri totalan komprenon de la realo kaj de la sangoj kiujn ni celas.
3e)- Potencigi kaj disvastigi la ideologian intereson ja nacia kaj internacia niveloj kiu, kvazaŭ katalizilo de propraj kaj aliulaj ideoj, pligrandigu ĝian distribuan rapidecon.
Kiel konstateble, **VIA FORA!** estas esenca rimedo en nia projekto. Krome, ni posedas domon, kiun konstruis internaciaj laborbrigadoj (**la Konstanta Centro de Populara Kulturo** en el Turó dels Pujols ĉe la komarko Alt Penedès) kiu utilas kiel centro de dokumentaro kaj laboro. Kiel dokumentejo, ĝi havas specialigitan bibliotekon pri populara kulturo kaj kultura aktivigo kaj de revueteko kun revuoj enlandaj, ŝtataj kaj internaciaj specialigitaj pri altrenativaj movadoj. Kiel laborcentro ni organizas renkontiĝojn de homoj kulture aktivaj kiuj permesu la pripensadon, la diskutadon, la interŝanĝon de spertoj kaj la prilaboradon de agadprojektoj, ĉiuj celantaj aktivigi nian ĉirkaŭaĵon kaj trovi vojojn de persona kaj kolektiva liberigo.

EDITORIAL

Teniu a les vostres mans un nou número de VIA FORA!. Després de més de set anys d'edició ininterrompuda, ens hem animat a fer-li noves modificacions.

No fa pas gaire -2 números- que canviàvem la portada, tot mudant-la a dos colors, amb la intenció de fer-la més agradable i hi incorporàvem vuit pàgines més de contingut.

Doncs bé, amb aquest número encetem una nova ampliació. En aquest cas es tracta de vint pàgines més, amb el desig de donar-vos més informació i material de reflexió.

Tanmateix per a poder continuar així ens cal assolir principalment dos objectius:

El primer és el de poder seguir disposant de material inèdit en català. En aquest sentit el creixent intercanvi amb publicacions internacionals i les cada cop més sovintejades col.laboracions personals i de grup, ens garanteix una estabilitat i continuïtat.

El segon i aquí els subscriptors, col.laboradors i amics teniu quelcom molt a veure, fa referència a la seva difusió i promoció. Properament rebreu més notícies al respecte.

Pel que fa al seu contingut i, com podreu comprovar, la secció *Altrament,* dedicada a articles d'opinió i d'anàlisi, és la que més s'ha beneficiat d'aquesta crescuda. Hi trobareu un article de Denis Clerc sobre el mercat de treball; la segona part de l'anàlisi del moviment alternatiu berlinès d'en Martí Olivella; una exposició i anàlisi dels esdeveniments d'aquest estiu protagonitzats pels indis Mohauwks del Quebec per Agustí Nicolau; la proposta d'inicitiva popular, contra les centrals nuclears; la segona part de l'article d'en Gilbert Rist sobre el desenvolupament ; un petit assaig sobre la salut i les seves múltiples implicacions per l'Eduard Vinyamata; així com d'altres reflexions sobre fets i actituds d'en Marc Viader, en Joan Casals i en Leopold Kohr.

També us presentem una entitat del país- Contrapunt i un projecte de treball sudamericà, concretament del Perú.

Així mateix xerrarem extensament amb en Francesc Ferrer i Gironès sobre la seva profunda actitud pragmàtica, la seva seguretat, els perquès de moltes coses.... per acabar tot recomanant-vos dues interessants lectures.

Així doncs, llegiu-lo, paiu-lo i si en teniu ganes, dieu-nos les vostres impressions i suggeriments.

Creiem molt fermament que el VIA FORA! és una eina útil per a tota aquella persona sensibilitzada pel fet sòcio-cultural i que d'alguna manera té una actitud positiva i activa davant de la seva particular quotidianitat.

Que us aprofiti!

DE SOLIDARITAT I D'ALTRES HIPOCRESIES

Probablement, des dels inicis del VIA FORA! mai no ens haviem trobat amb un tema que fos tant difós, que es mantenís tant de temps com a noticiable i que les circumstàncies que l'envolten estessin tant pendents d'un fil. Ni que tingués tantes repercussions en tot el món (i les que pot tenir encara). El cas és que, des de primers d'agost, s'ha fet patent una situació bel.licosa -l'anomenada "crisi del golf"- i, com en totes les situacions calentes, hi ha un conflicte d'interessos entre uns i altres. Això simplificant molt. A l'hora de la veritat, la corrupció, l'opressió, el xantatge, l'especulació, el joc brut en definitiva, amaneixen l'aparent oposició entre un tirà que es presenta com a alliberador i una administració que vol seguir mantenint el control del món sota l'aparença de la solidaritat.

Certament, un règim dictatorial i la connivència occidental s'han donat la mà força cops fins al punt de fer dubtar de la dualitat actualment tant manifesta en el conflicte del golf. Les potències occidentals - i, amb elles, els mitjans de comunicació- acaben de descobrir ara la violència del règim de Sadam? Ara que les armes que li han ofert a dojo serveixen per envair un estat anacional, més artificial encara que l'espanyol, i fan trontollar llurs interessos estratègics? Sembla ser que ni el continu genocidi de la nació kurda, ni el de Palestina, no necessiten de la solidaritat occidental. En aquest marc, pretendre trobar qui té raó no només és absurd, sinó que amaga l'ou i impedeix arribar al fons de la qüestió. Possiblement fóra molt més profitós analitzar qui treu més guanys de la situació: se'ns obririen llums insospitades fins al moment.

Fins ara, però, no hem dit res de nou. Totes aquestes consideracions, i moltes més, les hem pogut llegir o escoltar en diversos medis, de major o menor abast en funció de llur grau de criticisme o capacitat de discerniment. En tots els casos, però, s'ha reproduït la mateixa oposició entre els "bons" i els "dolents" o bé, com a molt, entre uns i altres, més o menys "dolents" ambdòs, però sempre a partir d'una situació dual: Irak com un tot homogeni i amb unitat d'interessos, i occident, també amb coincidències generals tot i els particularismes de cada estat. Enlloc hem detectat un aspecte essencial: la distinció entre governants i governats, entre estat i poble. Aquesta sola consideració fa que trontolli qualsevol anàlisi que no la tingui en compte. Pretendre identificar Sadam Hussein amb Irak (tot i les mostres de veneració que ens arriben) és no acceptar la realitat d'un règim que usa sense embuts qualsevol argument per justificar els seus anhels diguem-ne "petit-imperialistes", ridícul tot plegat sinó fos pel poder que detenta i l'ús que en fa. No podem parlar d'Irak tot qualificant-lo de "bo" o "dolent" sense fer aquesta distinció imprescindible. D'altra banda, ni occident és un conjunt homogeni (tot i unes necessitats energètiques comunes) ni, sobretot, els interessos dels governs ni dels grups de poder tenen gaire a veure amb els interessos de la resta de la societat (tot i que sembla que els desitjos d'una bona part d'aquesta coincideixin amb els d'aquells). És a partir d'aquí quan comencen a aparèixer aspectes com ara la dependència energètica, el concepte de desenvolupament o bé la solidaritat amb el Tercer Món. I ja som al cap del carrer : nosaltres preocupant-nos de l'I.P.C....

CONTRAPUNT: PLURALITAT I ARRELAMENT NACIONAL

Santiago Cucurella

De la gent i del treball de CONTRAPUNT, ja ens hem fet ressó més d'una vegada a les pàgines de VIA FORA: presentació d'"HACS, revista de Contrapunt" (VIA FORA! núm 21), i de Cultura, pensament, nació *(VIA FORA! núm 26).*
Tanmateix erem conscients que mancava quelcom per donar a conèixer des d'aquestes pàgines.
Així doncs, amb aquesta consciència, us presentem una entitat que des de fa força anys està portant a terme una activitat sòcio-cultural i a la qual, especialment pel que fa als seus plantejaments nacionals i de treball, els d'ENLLAÇ ens sentim d'alguna manera connectats.
No volem deixar de destacar el caràcter plurisectorial de les activitats d'aquest centre, ja que desenvolupa un treball editorial notable (amb l'edició de llibres i una revista), l'organització de conferències i debats al sí de la Fundació Maurí de la Garriga...
I és a partir d'aquests tipus d'activitats, que la gent de CONTRAPUNT té una clara voluntat de connectar amb la realitat concreta de la Garriga i de la seva comarca, el Vallès Oriental, conscients de la necessitat d'èsser locals per a poder plantejar-se el tenir una actitud global/nacional.

We have in more than one occassion given access in "VIA FORA!" to the people and the writings of "CONTRAPUNT": the presentation of "HACS, the magazine of Contrapunt" (VIA FORA! nº 21), and of "Culture, Ideology, Nation" (VIA FORA! nº 26).
Therefore, with this awareness, we are introducing an entity that has, for a number of years, been developing a social and cultural activity to which we, from, "ENLLAÇ", feel somehow related, specially in regard to their national propositions and work.
We would also like to point out the multisector nature of the activities of this centre, since it develops an oustanding editorial job (with the publishing of books and a magazine), and the organization of conferences and debates within the Mauri Foundation in La Garriga...
And parting from this sort of activity is where the"CONTRAPUNT" people prove that they are clearly willing to relate themselves to the specific reality of La Garriga and its "comerca", and that they are aware of the need of being at the place where everything is happening in order to be able to give themelves a global/national viewpoint.

Pri la homoj kaj laboro de "Contrapunt" (*)ni kelkfoje informis en nia revuo: prezento de "HACS, revuo de Contrapunt" (VIA FORA! n-ro 21) kaj de "Kulturo, penso, nacio" (VIA FORA! n-ro 26).
Tamen ni konsciis ke ankoraŭ io mankis por informi sur niaj paĝoj. Tiel, laŭ tiu konscio, ni prezentas al vi tiun asocion, kiu de antaŭlonge plenumas socikulturan agadon, al kiu ni sentas nin iel solidaraj, ĉefe pro ĝiaj naciaj kaj laborsintenoj.
Ni nepre volas elstarigi la plursektoran karakteron de la agado de tiu ĉi asocio, tial ke ĝi plenumas elstaran eldonagadon (libroeldonadon kaj revuon) kaj organizas prelegojm kaj debatom ene de la Fondaĵo "Mauri de la Garriga".
Per tia agado "Contrapunt" klare deziras ekkontakti kun la konkreta realaĵo de "La Garriga" kaj ĝia komarko, la "Vallès Oriental", konsciaj pri la neceso esti lokaj por atingi totalan nacian sintenon.
(*) el pronuncu "KONTRAPUNT"

L'any 1986, deu anys després de l'acabament formal del règim franquista, a Catalunya s'havia produït, pel que fa a l'àmbit de la cultura, la consolidació d'un fenomen que la condemnava a l'orfanesa d'intel.lectuals que exercissin com a tals, sense vassallatges de cap mena respecte del poder i els diversos grups de pressió. Aquests, constituïts per mandarins de segona fila al servei de qui més paga, tenien - i tenen!- la missió de reclutar mercenaris de la cultura per tal d'elaborar un discurs d'aparador que serveixi per legitimar la mediocritat de l'obra de govern dels polítics del país, la seva claudicació sistemàtica en la defensa dels drets nacionals i la seva manca de sensibilitat total per la problemàtica social.

Així, doncs, la dreta regionalista ha passat llista i, a cops de talonari i d'ofertes de treball en els mitjans de comunicació i en les institucions que controla, ha anat reclutant un seguit d'aspirants a intel.lectual que, d'aquesta manera, poden grimpar al seu gust mentre practiquen el difícil art de la perpètua ambigüitat en el terreny nacional i es mantenen deliberament al marge de les convulsions socials que es produeixen en el nostre país per a vergonya de qui ens governa i de qui els legitima. Igualment han estat promogudes, finançades i, per tant, teledirigides entitats diverses amb la mateixa finalitat.

Paral.lelament, des de les esferes properes a la terminal catalana del PSOE s'ha produït un procés semblant: la creació d'una espècie *d'intelligentsia* o de funcionaris de la cultura que han tingut com a missió fonamental elaborar i vendre el producte de la pretesa universalitat de la cultura espanyola davant el pairalisme i la carrincloneria atribuïts a qualsevol manifestació cultural catalana, independentment del seu contingut. És el missatge anacional que, a voltes, es torna antinacional, però sempre referint-se a la cultura catalana que, de manera desacomplexada, es reconeix com a tal i es manifesta en la llengua nacional del país; tanmateix, mai ha sortit d'aquestes instàncies la més lleu crítica respecte al ferotge nacionalisme cultural (i també polític) espanyol desfermat des del govern central, interpretat com el missatge de la universalitat i de la modernitat. Fer quelcom semblant respecte a Catalunya és folklorisme reaccionari. Referir-se als Països Catalans és, per a ells, pur utopisme o, el que és pitjor, quelcom fàcilment criminalizable. Sacralitzen la Constitució espanyola, però obliden que Catalunya i els seus drets nacionals són previs a aquest text legal i que, amb una mica de sort, subsistiran a ell.

En aquesta perspectiva un grup de persones vam encetar l'any 1985 un procés d'anàlisi i reflexió que culminà en la constitució formal de **CONTRAPUNT (Centre d'Estudis i Debats)** la tardor del 1986.

D'aleshores ençà moltes coses han canviat,

CONTRAPUNT
CENTRE D'ESTUDIS I DEBATS

però la situació descrita que és, en definitiva, l'espurna que empeny la gent de CONTRAPUNT a organitzar-nos continua més vigent que mai. No hi som tots, però, els que erem: la mort sobtada d'en Pere Ramon ens deixà una mica orfes a tots. Altres han anat perdent esma durant els quatre anys de camí i, sempre de comú acord, han deixat el grup. Un camí gens fàcil on hem intentat combinar el respecte a les conviccions i compromisos polítics, religiosos i personals de cadascun dels membres amb la imprescindible pluraritat ideològica i disciplinària de CONTRAPUNT com a entitat.Un camí en el que hem trobat sovint entrebancs quan, majoritàriament, ens hem negat a caure en *els braços protectors* d'altres entitats que des d'unes relacions inicials d'igual a igual han intentat vampiritzar-nos i, el que és més greu, esberlar-nos pel delicte de mantenir-nos tossuts en la nostra independència. I ho han fet sistemàticament, amb oferiments personals a alguns membres i amb pressions a uns altres... Però CONTRAPUNT segueix. Renovat, adaptant-se a les cirsumstàncies -i a les possibilitats- de cada moment, amb una revista que volem de qualitat i que continuarem fent fins que les circumstàncies econòmiques ho permetin. Aleshores plegarem amb la mateixa dignitat que vam començar, amb la satisfacció d'una feina que creiem ben feta i amb la naturalitat d'una cosa prevista des de bon començament, però des del compromís de no deixar penjat ni un sol els nostres subscriptors que ens van fer costat quan ningú no creia en nosaltres.

Continuarem també amb els nostres debats i amb les nostres col.leccions de llibres d'Assaig i de Monografies, impulsant aquells textos que creiem d'interès per al país, per a la Garriga i per a la nostra comarca. Ho farem, però, mesurant sempre les nostres possibilitats, al nostre ritme i no al que altres vulguin imposar-nos i des de la perspectiva de reivindicar en cultura aquells hipotètics guanys que generin les nostres activitats tal com, d'altra banda, es contempla en els nostres estatuts. Per això mateix, enguany hem arribat, inclús, a eliminar la quota anyal simbòlica que pagaven els nostres associats.

Amb el bagatge de l'obra feta, de la vintena de conferenciants de tots els àmbits de la cultura, la política i la ciència que hem portat a Fundació Maurí de la Garriga amb una assistència de públic important, amb cinc números de **HACS-REVISTA DE CONTRAPUNT** fets, amb mitja dotzena de llibers al carrer i amb més il.lusió que mai continuem la nostra tasca que volem al servei de tota la nació, de la democràcia, de la cultura i de la tolerància.

Santiago Cucurella: President de CONTRAPUNT (Centre d'Estudis i Debats), i els podeu localitzar a l'apartat 40, 08530-La Garriga-Vallès Oriental.

MÉS ENLLÀ DELS MURS (2)

Martí Olivella

Publiquem la segona part de l'article que en Martí Olivella, fruit d'una darrera estada a Berlín, va escriure sobre el moviment alternatiu alemany.
Ja en la primera part ("Alternatius entre murs", Via Fora! núm 26), us comentàvem que aquesta era més aviat una exposició força metòdica de la situació actual, sense entrar gaire a fons en el terreny de les valoracions. Deixàvem aquestes per a la segona part, la qual ara us presentem.
De fet, es tracta de dos articles que podrien anar separats, ja que ambdòs tenen força identitat pròpia. Tanmateix, creiem que és bo que el lector tingui present aquestes dues parts, principalment pel que fa a certs aspectes i referències.
Hem comentat que aquest "Mes enllà dels murs" és principalment una reflexió oberta, fruit de les noves situacions que estan vivint a Berlín. En aquest sentit, cal destacar principalment les cinc reflexions crítiques de l'últim capítol, les quals concreten, al nostre entendre, els dubtes, les incerteses,... i les esperances, que una situació com l'actual comporta

We are publishing the secod part of the article Martí Olivella wrote on the German Alternatives Movement, as a result of his recent stay in Berlin.
In the first part of his article ("Alternative Movements between the Walls", VIA FORA! nº 26), we commented that it was a rather methodical exposition of the current situation, without deepening too much in the field of evaluation. We were leaving this for the second part we are now introducing.
As a matter of fact, these are two articles that could go separate, because they both have enough identity of their own. However, we believe it is good for the reader to have the two parts in mind, especially in regard to certain aspects and references.
We have saind that this "Beyond the Walls" is mainly an open meditation, a result of the new situation happening in Berlin. In this sense, we must basically point out the five critical ideas of the last chapter which, according to us, specify the doubts, uncertainties,... and the hopes a new situation like this bears.

Ni publikigas la duan parton de la artikolo, kiun Marti Olivella verkis pri la germana alternativa movado, okaze de iu lasta vizito lia al Berlino.
Jam en la unua parto ("Intermuraj alternativoj" VIA FORA! n-ro 26) ni komentis ke ĉi tiu estis presentado sufiĉe metoda pri la nuna situacio, sen profunda valorigo. Tiun ni lasis por la dua parto, kiun ni nun prezentas al vi.
Fakte temas pri du artikoloj, aparte publikeblaj, tial ke ambaŭ havas propran konsiston. Tamen estas bone laŭ nia opinio ke la leganto atentu pri la du parto, ĉefe pri kelkaj aspektoj kaj referencoj.
Ni jam komentis ke "Trans la muroj" estas ĉefe malfermita pripensado, rezulte de la novaj situacioj kiujn oni travivas en Berlino. Tiusense endas elstarigi ĉefe la kvin kritikajn pripensojn de la lasta ĉapitro, kiuj laŭ nia kompreno konkretigas la dubojn, la malcerteconj... kaj la esperojn, kiun tia aktuala situacio implicas.

El moviment alternatiu a Berlín va nèixer entre murs(1). Ell mateix va aixecar un mur amb la resta de la societat. Ara que els murs cauen, que la bel.ligerància Oest-Est minva, quin serà el paper del moviment alternatiu? Ha quallat en els fills dels qui l'iniciaren? És una via paral.lela que continuarà, creixerà, s'extingirà o s'integrarà? És un llevat en la massa, un pioner del futur o una via morta? Després de presentar els intents de vertebració política d'aquest moviment a Alemanya occidental i, especialment, a Berlín, intentarem fer un breu repàs de conjunt: quines característiques

distingeixen el paradigma ecològic-alternatiu i què tenen en comú les seves propostes concretes i realitzacions.

La llista Alternativa de Berlín.

A finals dels anys 70, en ple desenvolupament del moviment alternatiu, sorgí una certa frustració entre els grups més militants que s'adonaven dels límits del caràcter sectorial del moviment. Desitjaven que les reivindicacions tinguessin més resonància política, més força per a transformar les relacions de poder existents en la societat. Per a fer això, creieren en la possibilitat d'aprofitar les petites escletxes del sistema parlamentari i democràtic de la RFA. La Llista Alternativa fou el resultat de nombroses converses que permeteren anar superant plantejaments sectaris i dogmàtics. Nasqué amb la difícil tasca de combinar la vida parlamentària amb l'acció extraparlamentària; impulsar els moviments socials sense substituir-los;de ser una força operativa però amb organització flexible, participativa, sense jerarquies, allunyada de l'esquema de partit leninista.

Ja des de les primeres eleccions de l'any 1979, en què a Llista Alternativa tragué un 3,4% de vots, el programa fou molt poc ideològic: es proposaven reivindicacions concretes de caràcter rupturista i radical que permetessin posar les bases per a un canvi real de la societat. El 1981, la Llista Alternativa aconsegueix 9 parlamentaris (més de 100.000 electors) a Berlín. Aquest fet modifica la pròpia organització que ha d'afrontar nous problemes: el de la rotació dels càrrecs elegits i el de la distribució dels sous dels parlamentaris per a fer front a les despeses de la Llista. El que sembla clar és que la presència en el Parlament permet trencar la dinàmica dels tres partits tradicionals (CDU, SPD i FPD): es parla sobre la situació de les dones, de l'energia nuclear, de la contaminació, del desarmament...

Els Verds.

A diferència de la Llista Alternativa que tenia un caràcter més urbà i més social, els Verds naixeren principalment al sud de la RFA, amb menor pes del component urbà industrial, amb major influència de sectors socials rurals i amb un caràcter més ecologista, antinuclear i pacifista. Els Verds foren el resultat de la confluència de les Llistes Verdes (grups cristians i ecologistes moderats) amb les Llistes Acolorides (grups verds-ecologistes-, rojos -maoistes, comunistes-, roses -homosexuals, violetes -feministes- i negres -àcrates-) i amb les Llistes Alternatives (com les de Berlín Oest i Hamburg, de caràcter més radical).

El juny de 1979 es presentaren com a coalició a les eleccions al Parlament Europeu i aconseguiren el 3,2% dels vots. El novembre del mateix any realitzen el primer congrés de sondeig que portarà al Congrés de fundació el gener del 1980. El març s'aprova el programa en què: proposen un creixement econòmic selectiu i qualitatiu que afavoreixi la producció de béns de llarga durada, l'ús de matèries primeres renovables i el reciclatge de residus; es mostren contraris a l'energia nuclear i a favor de les energies toves; volen potenciar la producció agrícola sobre la industrial, en unitats de producció descentralitzades i de petita escala; proposen la desconcentració de les grans empreses i consorcis mentre que, alhora, volen potenciar la producció artesanal i de la petita empresa; recolzen l'autonomia econòmica dels països del Tercer Món... També demanen les 35 hores de treball setmanals, la participació dels treballadors en la producció a través de l'autogestió, la necessitat de redistribuir la propietat i de repartir amb igualtat el producte social. En el programa es comprometen en una lluita per aprofundir les llibertats i els drets democràtics i proposen la dissolució de l'OTAN i del Pacte de Varsòvia, així com la de l'Exèrcit Federal tot recolzant, en canvi la Defensa Social.

El 1982 els Verds entren a diversos parlaments regionals i el 1983 aconsegueixen 28 diputats al Parlament Federal amb el 5,6% dels vots.

Un nou paradigma.

Fins aquí(2) tenim un breu repàs de la formació i desenvolupament inicial, fins el

1985, del moviment alternatiu a Berlín, dins el context de la República Federal Alemanya. Aquests darrers anys han passat moltes coses en el moviment i en el context social i polític en què va nèixer. La sensació que he tingut aquests dies a Berlín, després de 4 anys, és que aquell ambient calent s'ha refredat.

Abans de plantejar interrogants sobre el futur crec que seria bo assajar de definir els trets principals de la utopia del moviment alternatiu. Segons Agustí Nicolau - que el 1987 va realitzar un estudi (3) sobre el nou paradigma i les noves propostes que aporta el moviment ecològic-alternatiu- els objectius generals de la nova societat que aquest moviment cerca són:

"- A nivell personal, exercici de la plena llibertat i desenvolupament de les potencialitats creatives, com a base de benestar i la felicitat.

- A nivel social, una organització i funcionament basades en la cooperació i la igualtat que no comportin cap tipus d'injustícies ni d'opressions entre les persones.

- A nivell ecològic, un desenvolupament de la civilització en plena harmonia i equilibri integrat i dinàmic amb el medi ambient. La relació home/dona-natura cal bastir-la des de la coperació i no la dominació" (Pàg. 27).

Quant als trets distintius que conformen el paradigma ecològic-alternatiu, l'autor considera que són:

1- Per un nou concepte de progrés. Convivencialitat versus productivitat.

2- Reinstrumentació.

3- Descentralització, autonomia i autogestió.

4- Pluralitat versus uniformitat.

5- Integració en el cicles naturals.

En relació al primer tret, considera que el nou paradigma parteix d'un concepte de progrés basat en la convencionalitat (definida per l'ètica, en termes d'ésser i no de tenir) i no en la productivitat (fonamentada en la tècnica). La convivencialitat és la resposta al fet que "mai cap hipertròfia de la productivitat no aconseguirà satisfer les creixents necessitats de la civilització, creades i augmentades per la competència, el

consumisme i el desig de lucre. Aquest nou concepte de progrés precisa d'una acció envers els seus propis instruments" (pàg. 27).

La segona característica -la reinstrumentalització- és, doncs, conseqüència de la primera:"L'intrument ha de generar eficiència sense degradar l'autonomia personal. Un instrument no ha de crear noves instrumentalitzacions. No ha de suscitar ni amos ni esclaus. Cal que la seva utilització sigui assequible per a tothom i no només als especialistes. Cal instruments i eines amb les quals treballar i no instruments que treballin en el nostre lloc".

La tercera característica -descentralització, autonomia i autogestió- és una contraposició a la centralització i jerarquització del sistema indusrial:"Descentralització per evitar que cap estructura i organització crei dependències. Autonomia per alliberar als individus i col.lectivitats de factors aliens a la seva pròpia dinàmica i realitat. Autogestió per tal que les persones i grups puguin decidir el seu propi futur a partir de llurs interessos i necessitats (pàg. 28).

La quarta -pluralitat versus uniformitat- "vol ser una proposta enriquidora i alliberadora enfront de l'uniformisme industrialista que ofega i oprimeix les petites realitats". "La necessitat de la pluralitat es basa en el fet que cap situació no depèn mai d'una sola causa ni és igual a cap altra situació. Poden existir característiques comunes que serveixin per a formular models teòrics, però la realitat està sempre més enllà de tot model i és canviant i dinàmica. Cal actuar en cada situació de forma creativa i original, treient-ne el màxim profit i rendiment"".

El cinquè, i darrer tret, -la integració en els cicles naturals- és la resposta a "l'actual crisi ecològica planetària, que mai no havia arribat a aquesta magnitud i extensió". "Cal plantejar un tipus de progrés que basat en la convivencialitat -més que en la productivitat- comtempli la realitat natural no com un enemic o un esclau, sinó com quelcom del qual l'home forma part". "Es tracta de no produir forts trencaments i canvis en els cicles naturals i els ecosistemes, a partir de la integració de l'activitat humana, en el seu conjunt, en el seu si, en un equilibri dinàmic. L'activitat de l'home-dona ha d'acabar essent una part de la dinàmica de la biosfera"(pàg. 29).

Una nova pràctica utòpica, possible.

Més enllà d'aquest intent de definir els trets del nou paradigma ecològic-alternatiu, Agustí Nicolau assaja d'enunciar alguns criteris generals que configuren la proposta ecologista-alternativa considerada com una utopia possible:

Economia circular: Una economia que no sigui de creixement exponencial i il.limitat, que doti als individus i a la societat de béns de consum vàlids, eficaços, no alienants ni esclavitzants. Això es concreta en fer retrocedir les indústries que atemptem contra la vida i la salut (nuclears, armament...) i els grans complexos industrials; en cancel.lar la divisió internacional del treball per àrees econòmiques, tot acostant la producció al consumidor; en reduir l'explotació de recursos tot produint articles de més durada i amb més capacitat de ser reciclats; en superar el concepte de riquesa social basada més en la quantitat que en la qualitat; en constituir empreses autogestionades, de reduïdes dimensions; en possibilitar que el treballador sigui amo del seu treball i en no dividir el treball per sexes; en controlar els mitjans de producció per part de la població, no a través de l'Estat, sinó de la democràcia de base directa...

Sistema energètic. Es tracta de reduir l'actual malbaratament d'energia i, alhora, de promoure i instal.lar sistemes de producció alternativa d'energia no contaminant i renovable en via vers l'autogestió i l'autonomia energètiques.

Planificació territorial, urbanisme i comunicacions. Es vol afavorir l'equilibri territorial a partir de la no especialització geogràfica en unes poques funcions; la creació de sistemes intermitjos de població i producció per a superar alhora els problemes de les concentracions urbanes i els de l'aïllament rural; la prioritat de sistemes de comunicació i de transport col.lectius, respectuosos amb el medi ambient i la salut; la construcció d'hàbitats a partir de petites

unitats autònomes que mantinguin l'equilibri entre espais col.lectius, amb serveis comuns i amb tecnologies ecològiques; la superació de la concentració i el gegantisme; l'escala humana que possibiliti espais d'oci i llibertat per a tothom integrats amb la natura...

Agricultura. Es vol orientada vers les necessitats alimentàries de la població i no dels interessos econòmics, especulatius i comercials. Es proposen els cultius biològics, sense fertilitzants químics ni orgànics, ni fitosanitaris d'origen químic industrial; les tecnologies petites i mitjanes que oi vagin contra els processos biològics i naturals; els sistemes de distribució que acostin productors i consumidors; els conreus de la terra per a productes alimentaris i no per a produccions especulatives i no vitals; canvis d'orientació dietètica amb una reducció de productes càrnics que precisen molta terra per a ser produïts...

Una nova organització social. Com a comú denominador de la diversitat d'enfocs d'organització social que el moviment ecològic-alternatiu té -des de l'acceptació de la democràcia parlamentària fins a propostes anarquistes i llibertàries- podem destacar les següents característiques: fragmentar el poder per a treure-li capacitat i control;possibilitar la participació directa dels ciutadans a partir de l'exercici d'una veritable democràcia de base i directa; eliminar efectivament tot tipus de discriminació; organitzar la societat a partir de petites unitats de base en les que resideixi el poder (de baix a dalt); fiscalitzar i controlar directament els càrrecs públics per la base; posar al servei de les petites unitats de base les sobrestructures de coordinació... Es tracta, en definitiva d'afavorir una organització social basada en la descentralització real i efectiva, que possibiliti als ciutadans de ser amos del seu destí i futur, a partir d'una base democràtica directa i participativa.

Un nou ordre geopolític i econòmic. Es proposa (va) una actitud pacifista activa i radical en l'enfrontament geopolític entre Est i Oest. En l'enfrontament econòmic Nord-Sud es tracta de dotar d'autonomia financera i productiva als països i estats, trencant les dependències existents en aquest nivell, a partir del replantejament del sistema productiu en la seva totalitat.

Per una cultura popular i al servei de la persona. En la recerca d'una alternativa a la cultura oficial de la societat industrial i del benestar es vol una cultura que sigui expressió de la realitat antropològica i no un mitjà de control de masses i d'alienació: que sigui el resultat de la llibertat d'expressió, centrada i orientada vers el creixement i alliberament de les persones, que respecti la pluralitat i diversitat humana i social (no uniformitzadora), que s'escarni en les diverses realitats culturals nacionals -la majoria oprimides i minoritàries- com una forma de mantenir la pluralitat...

Educació i aprenentatge. El moviment ecologista alternatiu ofereix moltes propostes que van des de "la negació total de l'escola i tot altre tipus d'institució educativa, reivindicant l'educació quotidiana, no programada ni codificada" fins al "qüestionament dels continguts i de l'estructura educativa, però cercant la renovació de l'escola sense negar-la en si mateixa".

Més enllà dels murs

Aquesta anàlisi era un intent de vertebrar provisionalment una realitat multicolor, que no vol ser sintetitzada. No tots els protagonistes, ni tots els espectadors la compartiran. Jo mateix tinc molts dubtes, no tant sols de la descripció del paradigma i de les aportacions, sinó, més encara, de que els afanys del moviment ecològic-alternatiu siguin, així enfocats, una utopia possible.

Per acabar, algunes reflexions crítiques, inoportunes i provocatives, com aportació al debat:

1. Veig un divorci abismal entre els grans ideals i objectius proclamats i els mitjans, concrets, per ara i aquí, que les puguin "encarnar", no sols en petites illes, sinó com a projecte social assumible.
2. Constato una progressiva ruptura entre els apassionaments i expectatives radicals inicials i l' acomodació mental i real en l'actualitat, com acostuma a passar en la majoria de -totes- les revolucions.
3. Em sembla que allò de "pensar global, actuar local", ha estat el parany per acabar fent, en molts casos, la pròpia capelleta (com tot bon "apolític" i "passota").
4. Com interpretar el pas d'una concepció-relació de l'Estat com a "sobrestructura al servei de la classe dominant" dels primers anys a una concepció-relació de l'Estat com a "administrador dels diners de tots i, per tant, finançador amb subvencions dels projectes "interessants" dels alternatius?
5. Voleu dir que la il.lusió d'una societat paral.lela, utopia aquí i ara, no és possible només en illes, entre murs? No queden per fer unes alternatives que vagin més enllà dels murs?

Notes:

1. Vegi's VIA FORA! núm 26: "Alternatius entre murs".
2. Cal tenir present l'article citat del darrer VIA FORA!
3. Agustí Nicolau i Coll. "Anàlisi estructural del moviment ecologista-alternatiu a l'Europa Occidental", juny del 1987 (inèdit).

Martí OLIVELLA SOLÉ ha estat coordinador del Centre d'Estudis Joan Bardina dedicat al disseny de models socials alternatius. Actualment col.labora en la constitució d'EcoConcern una nova entitat que, en l'àmbit europeu, promou l'elaboració d'un nou marc polític i econòmic superador dels sistemes que fins ara l'han dividit.

LA POR A CANVIAR

Joan N. Casals

"Està demostrat que la gent corrent no té altre remei que ser conservadora davant la inseguretat, degut a la por de perdre el poc que té, o el poc que encara espera tenir".
Així és com comença l'autor d'aquest article, la seva reflexió sobre la necessitat de canviar les actituds de les persones, de tots nosaltres, davant del futur immediat.
És un pensament en veu altra sobre la condició humana, respecte a l'actitud de la gent vers la novedat, el canvi.
A partir d'aquesta constatació històrica, l'autor reflexiona sobre l'esdevenidor dels països de l'est europeus ja que considera que es troben en una situació ideal com per donar un canvi en profunditat, fruit del seu particular procés així com de les experiències de la societat capitalista.Preconitza un pànic a copiar i un anar en contra la por a canviar, com actitud que tots plegats hem d'anar tenint, la qual ens servirà per a trobar i crear noves formes de vida i de desenvolupament, les quals ens han de portar a un model de societat descentralitzada i pluralista
"It is proven that ordinary people have no other remedy than that of being Conservative when facing uncertaintry, because of the dread of losing the little they already have, or the little they still hope to have in the future".
This is how the author begins his article, his meditation on the need of changing the attitude of people, of all of us, in regard to the immediate future.
It is a thought said outloud on human condition, related to the attitude of people facing something new, a change.
From this historical fact, the author meditates on the future of the Eastern European countries, for he considers that they find themselves within an ideal situation to undergo a deep change, as a result of their particular process and of the experiences of Capitalist society. He points out a fear of copying and is against the dread of changing, as an attitude we should all start having, and that will help us to find and create new forms of life and development, which will take us to a model of a decentralized and pluralist society.

"Pruviĝis ke la normalaj homoj havas neniun alian ŝancon ol esti konservativaj antaŭ la malsekureco, pro la timo perdi tion malmulte kiom ili havas aŭ esperas ankoraŭ havi".
Tiel komencas la aŭtoro de ĉi tiu artikolo, sian pripensadon pri la bezono ŝanĝi la sintenojn de la homoj, de ni ĉiuj, antaŭ la proksima estonteco.
Temas pri laŭtvoĉa pensado pri la homa situacio rilate la sintenon de la homoj antaŭ la novaĵo, la ŝanĝo.
El tiu historia konstato, la aŭtoro pripensas pri la estonteco de la orienteŭropaj landoj, ĉar li opinias ke ili troviĝas en ideala situacio por profunda ŝanĝo, konsekvenco de ilia konkreta procezo kaj ankaŭ de la spertoj de la kapitalisma socio. Rekomendas ke ni havu teruregon kopii kaj iri kontraŭ la timo je ŝanĝo, kiel sinteno kiun ni ĉiuj devas akiri, ĉar ĝi utilos al ni por trovi kaj krei novajn vivformojn kaj evoluon, kiuj gvidos nin al nova modelo de malcentralizita kaj plurisma socio.

Està demostrat que la gent corrent no té altre remei que ser conservadora davant la inseguretat degut a la por de perdre el poc que encara té, o el poc que encara espera. I aquesta circumstància és segurament la que millor podria explicar dues actituds que a primera vista semblen sorprenents, tot i ser de la màxima transcendència.

La primera sorpresa surt en constatar que, llevat d'esdeveniments excepcionals (trasbalsos generals o situacions límit) els pobles solen aguantar indefinidament régims polítics, socials i econòmics que semblarien intolerables (aquest és ara el cas de molts països mig o subdesenvolupats de l'àrea capitalista de l'Amèrica llatina, a l'Àfrica i a l'Àsia). I la segona estranyesa apareix en veure que quan uns pobles aconsegueixen finalment treure's de sobre un règim que els mantenia oprimits, aleshores no sembla que es vegin amb cor de realitzar una revolució en profunditat sinó que, degut a la por de canviar sense copiar, semblen disposats a renunciar a canviar de debó i, fins i tot, resignats a canviar malament.

Aquesta seria ara el cas dels països de l'Est d'Europa a qui, problablement, la memòria històrica els recorda que fins ara totes les revolucions hagudes en el món, o bé han involucionat aviat, o bé a la llarga s'han podrit. I això problablement els priva de pensar que valgui la pena de fer altra cosa que conformar-se amb l'únic règim que realment funciona a l'altra banda, puix qualsevol hipotètica tercera via està condemnada a ser un experiment de dubtosa garantia. I encara que sigui una actitud immobilista prefereix *un boig conegut que un savi per conèixer...*

AGAFAR PÀNIC A COPIAR

No obstant, si es mira amb detall la qüestió que es planteja als pobles de l'Est, aquesta no és pas tan simple, degut a diversos motius que valdrà la pena examinar:

En primer lloc, la pretensió de passar d'un règim comunista al capitalista hauria de fer realment molta basarda. Ja que, per a poder gaudir del capitalisme (i valgui la niciesa) cal prèviament capitalitzar-se, o sigui, acumular recursos abundants. Però aquest no és pas el cas dels pobles de l'Est que, contràriament, haurien de començar a acumular estalviant... a no ser que prefereixin caure en la dependència de l'exterior, amb el perill d'esdevenir colonitzats (i de crear, mentrestant, una èlite parasitària d'intermediaris locals).

En segon lloc, algú experimentat els hauria de fer agafar horror a la baixa qualitat de vida de multitud de gent que viu dins del capitalisme (fins i tot en països avançats), puix si bé bona part de la població gaudeix d'un respectable consum, això es paga a un preu desproporcionat en termes de *stress*, de deshumanització, de vici, d'iincultura, de desinformació... i dins d'una creixent desigualtat d'oportunitats. I el què és més xocant encara, és que tots aquests greus defectes no tenen res a veure amb el mercat, ja que si bé aquest introdueix la competitivitat com element que dóna eficàcia al sistema, això no autoritzaria a que sigui utilitzat com a tapadora que amaga l'origen dels principals defectes: els mercats negres i, a més, els foscos (com són els especulatius de la finança, de l'immobiliari...)

Per això, en tercer lloc, convé animar i fornir elements als pobles de l'Est per a que reinventin el mercat, però amb la condició que sigui autèntic (blanc). Advertint-los que, per aconseguir aquest objectiu, és necessari que agafin temor a perdre alguna de les seves institucions (com la de la terra comunitària) quina pèrdua seria irreversible i irrecuperable, no obstant ser un preciós element de garantia contra una de les degeneracions del mercat (mirant així de no reincidir en la degradació que la revolució liberal ha anat sofrint, per lleugeresa, a casa nostra).

En quart lloc, caldria també que aquests països no perdessin la malfiança envers llur obertura internacional ja que el marc de les relacions entre nacions té avui tots els defectes que hem trobat entre els individus d'un mateix país capitalista (desigualtat d'oportunitats, de fortunes, marginació, especulació parasitària...). Motiu pel qual, inicialment, no els convé abandonar del tot el proteccionisme puix aquest sempre ha estat una precaució sana en casos semblants (no caldrà recordar que els EUA de Lincoln tingueren aquesta mateixa prudència).

Podriem continuar afegint arguments en favor del pànic a copiar sense més ni més el règim capitalista i en contra de la por a

canviar. Però potser sigui suficient el què hem dit per adonar-se que, contràriament al que semblaria, als pobles de l'Est els hi hauria de fer més por el règim capitalista que no pas un altre que també fos de mercat però que prèviament fos esporgat dels defectes que se li han anat afegint a l'occident.

La qüestió és, però, decidir *quin* règim. Ja que una hipotètica tercera via (entre capitalisme i comunisme) l'hem trobada inviable, puix cada sistema forma un tot coherent i esdevé impossible extreure de cada un d'ells només la part bona sense arrossegar la dolenta. I no obstant, una oportunitat històrica com la present és improbable que es torni a presentar mai més.

GARANTIR EL CANVI.

A fi d'assegurar un autèntic canvi caldria sens dubte traslladar-se a una altra dimensió i pujar a una, diguem-ne, quarta via que, en comptes de voler enganxar pedaços de diversos sistemes, es decidís a agafar-ne un de pur i net. O sigui, un model ben conegut, però després de netejar-lo: i no pas rentant-lo sols per fora, sinó per dins i ben en dins. En aquest sentit, considerem que en un món tecnològicament avançat com el nostre, el model que millor se'ns hi adapta hauria de ser un model descentralitzat i pluralista. Ja que si bé antigament el motor dels progrés fou quasi exclusivament l'esforç de la població, després s'hi afegí (i esdevingué preponderant) la inversió productiva. Però ara, pel necessari augment de la productivitat, cal posar al davant de tot la iniciativa individual generalitzada. I com sigui que aquesta enorme energia humana exigeix un marc de llibertat i d'estímul interessat, l'economia de mercat esdevé avui dia gairebé insubstituïble.

No obstant, però, això, no és encara motiu suficient per a escollir com a model el capitalisme, a no ser que ens decidim a netejar-lo prèviament (operació contrària a blanquejar) podant-li tant els mercats negres com els foscos (o tèrbols) que se li han adherit i que l'estan corcant per dintre. Es

tracta d'una operació d'actualització ineludible si es que volem adaptar aquest model a la realitat d'avui, tant diferent de la de l'època del capitalisme naixent.

Puix que durant dues centúries, malgrat que el mercat ha anat envaint la societat amb nous objectes i noves relacions econòmiques, fins ara mai no ens hem preguntat si els instruments originals del capitalisme, nascuts en una societat molt més rudimentària que la nostra, són avui encara unes eines que no caldria modernitzar. I no obstant, la nostra societat avançada requeriria que el model fos cada vegada més pluralista, més descentralitzat i més veritablement participatiu.

Alguna cosa deu fallar quan la realitat no és pas aquesta. Però en tot cas el problema podria no ser defecte del propi model liberal sinó més aviat de la manca d'actualització dels pocs instruments bàsics que hom va escollir al principi i que, després, s'han anat utilitzant rutinàriament bo i estirant-los cada dia més. Sense acudir-se'ns que la realitat havia canviat i que potser era preferible adaptar llur forma en comptes de pretendre deformar-los.

Ja que la forma d'aquestes eines de relació i circulació econòmica no és pot pas dir que vingui imposada pel model i, per tant, si no se'l vol trair, esdevé necessari modernitzar-la quan es veu que ha envellit massa. Per exemple, avui dia una democràcia no ho seria menys si bona part dels recursos naturals fossin de propietat comunitària. Com tampoc un mercat no ho seria menys si els actius productius reals fossin més rendibles que els actius financers de paper. Com, així mateix, una societat no seria menys solidària si la decisió fos menys centralitzada, ni menys lliure si la informació fos menys concentrada... I potser poca cosa més.

Probablement, amb senzills canvis de forma instrumental com els que acabem d'esmentar, la quantitat i l'eficàcia del sistema hi sortirien guanyant moltíssim.

Afegim que si bé a l'Europa de l'Est l'ocasió és presenta molt de cara per a prendre una decisió estel.lar, això no exclou que en la resta del planeta manquin oportunitats de fer semblantment. Puix que en el món capitalista les coses no van pas de marevella i qualsevol dia seria bo per a posar mans a l'obra. El que cal, però, és perdre la por a canviar, encara que només sigui pel pànic a les conseqüències de no fer-ho.

Joan N. Casals.

INICIATIVA LEGISLATIVA POPULAR

Pel tancament de les nuclears

Durant tot aquest any, s'han dut a terme una serie de reunions a nivell estatal, entre diferents organitzacions ecologistes, antinuclears i pacifistes, amb l'objectiu de vertebrar una campanya popular pel tancament de les centrals nuclears.
Reproduïm uns extractes de diferents cartes i convocatòries, així com la proposició de llei, en la qual es proposa la renúncia a l'energia nuclear. Aquesta campanya és prevista que s'iniciï el dia 19 d'octubre del 1990, primer aniversari de l'accident de la central nuclear de Vandellós I.

During the entire year, a series of meetings throughout the country among different ecologist, anti-nuclear and pacifist organizations have taken place, with the intention of organizing a popular campaing for the closing of the nuclear power stations.
We are reproducing some excerpts of various letters and summons, as well as a Bill proposal, where the relinquishment to nuclear energy is posed. This campaign is supposed to begin on 19 October 1990, the first anniversary of the accident at the Vandellos I nuclear power station.

Dum la nuna jaro, okazis pluraj kunvenoj je ŝtata nivelo, inter diversaj ekologiaj, kontraŭ atomenergia kaj pacismaj organizaĵoj, laŭceli organizi popularan kampanjon por la fermo de la atomenergia centraloj.
Ni reproduktas resumojn de diversaj leteroj kaj kunvokiloj, eĉ la leĝproponon kiu proponas la rifuzon de la atomenergio.
Oni antaŭvidas ke ĉi tiu kampanjo komenciĝu la 19an de oktobro 1990a, unua datreveno de la akcidento en la atomenergia centralo Vandellós I.

La campanya es concreta en utilitzar la *Iniciativa Legislativa Popular*, que permet fer que el Parlament espanyol discuteixi una proposta de llei presentada pels ciutadans després d'haver aconseguit 500.000 signatures autentificades per fedataris.
Encara que una campanya d'aquest abast suposa riscs evidents, el repte val la pena si amb això podem reduir distàncies entre la realitat actual del moviment antinuclear organitzat i la que podria arribar ser pel grau de simpatia social que susciten les seves reivindicacions. Partint de la base que el moviment antinuclear només ha obtingut bons resultats quan s'ha trascendit ell mateix o quan s'ha lligat a amplis moviments de ciutadans, caldria comprometre en aquesta campanya tots els sectors i forces socials disposats a treballar-hi, en el ben entés que el motor d'aquest conglomerat serà el moviment antinuclear.
Es tracta d'exercitar la ILP per fer arribar al Parlament español una proposta de llei que contempli el tancament de totes les centrals nuclears de l'estat en un termini curt de temps. Per a això calen 500.000 signatures favorables. Els signants han d'estar inscrits en el cens electoral i la seva signatura reco-

llida en paper oficial i certificada per un fedatari públic. Els fedataris seran nomenats per les Juntes Electorals a petició de la comissió promotora i podrà ser-ne qualsevol persona major d'edat inscrita en el cens. A Catalunya cada federació hauria de recollir al voltant de 50 signatures.

Elaborada la llei, serà presentada a la mesa del Parlament per la comissió promotora. Superades les dificultats formals, s'iniciarà en aquest moment el període de recollida de signatures que tindrà una durada de sis mesos, passats els quals s'entregaran les 500.000 signatures a la Junta Electoral Central. El Parlament discutirà la llei que podrà ser defensada per una persona representant de la comissió promotora.

La recollida de signatures haurà d'anar lligada a una ambiciosa campanya que es recolzi en tot tipus d'accions de protesta: manifestacions, acampades davant les nuclears, marxes, boicot a les companyies elèctriques, desobediència civil... sense oblidar la realització de xerrades, taules rodones, debats als mitjans de comunicació, cartells, pancartes, octavetes... En el marc de la campanya entrarien tot tipus de iniciatives de barris, pobles i comarques, especialment en les zones properes a les nuclears. La recollida de signatures és un objectiu concret en un termini limitat de temps, definit clarament, del qual depèn l'èxit de la campanya. Però el seu principal objectiu no és la recollida de signatures (el que és quasi segur és que la llei no sigui aprovada) sinó el debat, la movilització i el recolzament que siguem capaços de crear en una proposta tan ambiciosa com necessària: el tancament de les nuclears. Amb aquest plantejament globalitzador de la campanya es poden vincular en els llocs i moments oportuns altres plantejaments, reivindicacions i lluites (residus, parallamps...) que tot i no estar directament lligats al tema de les centrals són importants per a la configuració del moviment ecologista.

Quan les signatures es presentin a la Junta Electoral Central i el Parlament hagi de discutir la proposició de llei, la campanya ja haurà acabat. Al marge de la decisió dels parlamentaris sobre la proposta, els objec-

tius ja s'hauran assolit: hi haurà hagut un debat i una movilització i s'haurà aconseguit el suport actiu d'unes persones que s'identifiquen amb l'exigència de tancar les nuclears ja, assumint un nivell de compromís més important que si haguessin donat el vot.

La ILP, exercida des d'aquesta perspectiva, permet contrastar la democràcia de base amb la democràcia formal, evidenciant la gran distància que hi ha entre els sistemes representatius i el que podria ser l'autogovern del poble. El sistema polític vigent, representatiu però que ofereix poques possibilitats al ple exercici de la democràcia, s'haurà enfrontat amb un principi de democràcia directa.

PROPOSICIÓ DE LLEI (Text en discussió)

Exposició de motivacions.

L'energia nuclear està en crisi gairebé a tot el món. Les dramàtiques conseqüències dels accidents de Harrisburg i Txernobil, els riscs per a la salut de les persones, el problema no resolt dels residus, la manca de rendabilitat d'aquestes instal.lacions i una opinió pública cada dia més contrària al seu ús, són factors d'aquesta crisi.

Un bon nombre de països desenvolupats han renunciat a la producció nuclear d'electricitat sense que el seu nivell de benestar hagi disminuït. Aquest és el cas de sis dels dotze països de la Comunitat Econòmica Europea. Entre els quals estan Dinamarca, que a més a més de tenir la renda per càpita més alta de la CEE produeix la energia més barata, a Itàlia que tot i assumir 1,5 vegades més l'electricitat que l'Estat Espanyol va tancar les centrals el 1987 després de realitzar un referèndum. No són casos únics. Àustria, Austràlia i Nova Zelanda tampoc produeixen electricitat d'origen nuclear. Avui es pot afirmar sense exagerar que l'energia nuclear s'ha tornat un malson fins i tot per aquells que la van impulsar.

El tancament de les centrals nuclears és una necessitat urgent. El risc de nous accidents es multiplica cada dia, com demostra l'exemple de Vandellòs I. La quantitat de residus complica la solució, incrementant el seu cost i augmentant la hipoteca del futur. Mentre no es tanquin totes, és inacceptable l'ampliació del cementiri nuclear de El Cabril i la creació d'altres de nous. La crisi ambiental del nostre temps exigeix en brevetat un canvi en el model energètic basat en la participació ciutadana a cada nacionalitat i/o regió, que obri les portes a una nova forma de desenvolupament ecològicament fundada.

En la seva virtut,

Article únic

Es renuncia a la producció d'energia d'origen nuclear. Per la qual cosa,

1- No s'iniciarà la construcció de cap nova central nuclear.

2- Es renunciarà a obtenir electricitat d'origen nuclear en aquelles plantes inicialment concebudes com a centrals nuclears que tenen l'autorització de construcció (Lemoniz I i II, Valdecaballeros I i II, i Trillo II) sotmeses actualment a moratòria.

3- El govern presentarà un pla de tancament i de desmantellament urgents de totes les centrals començant per les de primera generació, Zorita i Garoña.

Disposició derogatòria.

Queden derogades quantes normes s'oposin a l'establert en la present llei.

El dia 19 d'octubre del 1990, 1er aniversari de l'accident de Vandellós I, s'iniciarà la recolllida de signatures, diferents accions encaminades a crear un clima de sensibilització i a potenciar la campanya.

Anima't, feste'n fedatari o grup al teu barri o al teu poble.

Per a més informació posseu-vos en contacte amb: C.T.D., C/. Gran de Gràcia, 126-130, pral Telf. 217 95 27 08012-Barcelona-Barcelonès-

El mercat ja no serà mai més un bon regulador
SALARI I TREBALL

Denis Clerc

Reproduïm un article aparegut a la revista francesa Alternatives Económiques, núm 78 de juny del 1990, en el qual, el seu director Denis Clerc, reflexiona sobre el mercat de treball i la relació salari i treball.
L'autor desenvolupa una anàlisi sobre el concepte de treball partint de l'escola neoclàssica/ tradicional, per anar més enllà, tot afirmant que les actuals circumstàncies històrico-econòmiques no permeten fer el mateix tipus d'anàlisi que als anys trenta, argumentant que hi ha nous factors que incideixen i que fan necessària una nova i diferent explicació del fenomen, arribant a la conclusió que el mercat ja no és un bon regulador,tot ressaltant l'existència de micromercats heterogenis dins de l'anomenat mercat de treball.

We are reproducing an article published by the French magazine "Alternatives Economiques", nº 78, June 1990, where its Director, Mr Denis Clerc, analizes the labour market and the wages and labour relationship.
The author develops an analisis on the concep of labour, parting from the traditional neoclassical school and going further on, stating that the current historical and economical circumstances do not allow the same sort of analisis as in the thirties. He insists that there are new factors affecting it and that a new and different explanation of the phenomenon is needed. He concludes stating that market is no longer a good regulador, and pointing out the existance of heterogeneous micro-markets within the so-called labour market.

Ni reproduktas artikolon kiu aperis en la franca revuo "Ekonomiaj Alternativoj" n-ro 78 junio 1990, en kiu ĝia direktoro Denis Clerc, opinias pri la labormerkato kaj la rilato salajro kaj laboro.
La aŭtoro evoluigas analizon pri la laborkoncepto de post la neoklasika tradicia skolo kaj transe, certigante ke la nunaj ekonomihistoriaj cirkonstancoj ne permesas fari la saman analizon ol tiu en la tridekaj jaroj, argumentante ke ekzistas novaj faktoroj kiuj influas kaj devigas al nova kaj malsana klarigo de la fenomeno, kaj oni konkludas ke la merkato ne plu estas bona regulilo, kaj elstarigas la ekziston de heterogenaj mikromerkatoj ene de la labormerkato.

És el treball una mercaderia com les altres, amb un preu que varia segons l'oferta i la demanda? Aquesta qüestió obsedeix la reflexió econòmica...

Tot i que Marx i més tard Keynes van matisar la resposta -positiva- tradicional, no se'n van distanciar gaire. El primer es limità a subratllar que els contractants no

compren el treball mateix ans la força de treball, i que la seva retribució (el salari) és determinat, a llarg termini, pel seu cost de reproducció. Però a curt termini, la llei de l'oferta i la demanda és ommipotent.

Pel que fa a Keynes, es va interessar per l'ocupació, no pel treball: el personatge-clau de l'economia no és l'individu -que ofereix el seu treball-, ans l'empresa, que ofereix llocs de treball. I aquesta oferta depèn del nivell d'activitat (de la demanda efectiva, com diu ell), i no del salari desitjat pels demandants de feina: si les exigències d'aquests són massa elevades, les empreses augmentaran els seus preus i, mitjançant una mica d'inflació, ressituaran el cost salarial a un nivell compatible amb el bon funcionament del sistema econòmic. El salari *real* -és a dir, descomptant l'alça dels preus- depèn doncs, per a Keynes, de l'oferta i la demanda.

Aquest esquema dominant, tanmateix, apareix cada volta més allunyat de la realitat. Efectivament, des de 1970 i segons l'anàlisi tradicional -dita neoclàssica i eixida de la construcció de L. Walras i A. Marschall, a inicis de segle- el progrés de l'atur hagués hagut de provocar un descens dels salaris reals. Però no ha estat així, com a mínim fins el 1984-85, al contrari del que s'esdevingué els anys trenta.

Certament, aquest augment de l'atur -excedent d'oferta de treball respecte a la demanda, per emprar terminologia neoclàssica- no afecta per un igual tots els graus de qualificació: la situació dels obrers especialitzats i dels informàtics no és la mateixa. Els partidaris de l'esquema tradicional no s'han estat de subratllar aquesta diferenciació, de la mateixa manera que han insistit en els nombrosos obstacles -reglamentaris o lligats a les relacions de força instaurades pels sindicats- que impedeixen específicament la baixada dels salaris, i de retorc el funcionament dels mecanismes del mercat. Aquestes objeccions no són infundades. Tanmateix, no són suficients per a explicar la resistència a minvar del conjunt dels salaris, fins i tot pel que fa a nivells de qualificació on existeix un important excedent de l'oferta de treball, en rams on el sindicalisme és molt poc implantat o en països on el salari mínim és molt baix o inexistent. La crisi, doncs, ha posat seriosament en dubte el model tradicional.

La teoria del contracte implícit.

Una primera pista ha estat explorada amb la teoria dels *contractes implícits*, proposada per C. Azariadis i J. Stiglitz. El punt de partida d'aquesta teoria és una constatació evident: els assalariats no aprecien, en general, el risc de perdre el lloc de treball. Per temperament -altrament, potser haurien creat llur pròpia empresa- o, en la majoria dels casos, per manca de reserves financeres, prefereixen acceptar un salari més baix a canvi d'un lloc de treball menys aleatori. Els empresaris, en períodes de plena ocupació, tenen tendència a pagar menys als seus assalariats, a canvi d'una major garantia de feina en temps de crisi. En altres paraules, el salari és menor del que hauria d'ésser en el moment de la contractació i

més elevat que no hauria d'ésser -ja que el treballador hauria de ser acomiadat o senzillament menys ben pagat- quan la cojuntura es deteriora. L'empresa funciona com una companyia asseguradora, percebent primes - en forma de salari menor- en els anys bons, per redistribuir-les els anys dolents. Es limita doncs a igualar en el temps les primes i les redistribucions, produint una aparent rigidesa dels salaris que, de fet, no és més que un arbitratge en el temps (1). Com que res d'això no és escrit ni convingut formalment al moment de la contractació, hom parla de contracte implícit.

L'explicació és enginyosa, però no realment convincent. Els estudis concrets que tracten aquest punt mostren que la inseguretat laboral i les fluctuacions dels salaris es produeixen simultàniament, mentre que segons la teoria dels contractes implícits hauria de ser a la inversa. Així mateix, els assalariats millor protegits (estatutàriament o per tradició de l'empresa) són també els que menys pateixen les fluctuacions salarials. A més, si el que realment importa als assalariats és reduir el risc, la minva dels salaris és, en última instància, menys greu que l'atur: l'anàlisi dels contractes implícits, doncs, no hauria de conduir tant a una rigidesa dels salaris com a una rigidesa de la taxa d'ocupació.

Però no és aquest el cas. Certament, és explicable en el cas americà: la regla del *Lay-off* (els darrers contractats són els primers acomiadats) fa que l'assalariat mitjà no corri gaire risc de quedar a l'atur: la majoria prefereix doncs assegurar-se contra el risc de fluctuacions salarials -que afecta tothom- més que contra el risc de supressió de llocs de treball. Però el cas americà no és generalitzable i, a més, la multiplicació dels tancaments d'empreses- que afecta a tots els assalariats- treu a l'argument una part de la seva pertinència.

La teoria del salari d'eficiència

És per això que hom ha explorat una altra pista per intentar renovar l'anàlisi neoclàssica: es tracta de la teoria del *salari d'eficiència*. Quan una empresa contracta un asalariat no pot estar mai segura que aquest rendirà com se n'espera quant a intensitat i eficàcia del treball. L'empresa pot, certament, protegir-se d'aquest risc -la cèlebre *ganduleria* denunciada per Taylor -mitjançant l'organització i el control del treball, de forma que el treballador es vegi obligat a seguir el ritme. La majoria d'empreses no se n'han estat. Però el mètode té els seus límits. No és generalitzable a tots els assalariats i, més enllà d'un cert punt, té efectes perniciosos ben coneguts -mal clima social, absència de movilització de la intel.ligència de l'obrer...- particularment perjudicials per als guanys de productivitat.

Així doncs, l'empresa prendrà precaucions contra aquest risc, amb una política salarial adaptada. Per començar, malfiarà dels assalariats amb exigències massa baixes: el preu, en efecte, no és només un indicador d'escassesa, ho és també de qualitat i, doncs, un preu (salari) massa baix pot ser l'indici d'un producte (treball) de qualitat menor. Això és vàlid per als cotxes d'ocasió com per als camemberts... i per als assalariats: el comprador tem que l'"enredin" i tendeix a triar els productes més cars (principi de la "selecció adversa"). En el cas del treball, els contractants dedueixen d'unes baixes pretensions salarials, que el candidat és menys eficaç: aquesta pràctica és corrent en el camp del reclutament dels quadres, i contribueix a explicar que una oferta de treball excedentària no tingui efectes negatius sobre el nivell dels salaris dels nous contractats.

Practicar uns salaris més elevats que els que implicaria la situació del mercat té altres avantatges. En cas d'acomiadament, per exemple, la pèrdua de l'assalariat és més important: *el cost d'oportunitat* de l'acomiadat augmenta, de manera que l'assalariat, per tal d'evitar-ne el risc, treballa més i millor. La productivitat del treball augmenta mentre que, per a l'empresa, la rotació de la mà d'obra es redueix i, amb ella, els costs de gestió del personal (menys contractació). El salari d'eficiència permet a més que l'empresa tregui més rendiment de les inversions de formació que pugui efectuar, ja que el personal serà menys

temptat de marxar un cop que ha adquirit la formació. Finalment, en assegurar-se la gratitud dels assalariats, l'empresa evita els costs de control. En definitiva, el salari d'eficiència és alhora una garantia (selecció adversa), una incitació a l'eficiència i un mitjà de reduir els cost de funcionament lligats als "recursos humans".

Avui dia, hom s'allunya del *mite del mercat universal.*

La pertinència d'aquesta anàlisi és evident. Reflecteix correctament la pràctica efectiva de certes empreses "modernes" i el "dualisme" que existeix entre els treballs "de carrera" i el treballs precaris, per als quals els salaris practicats són els del mercat i de vegades menors. D'altra banda, aquesta anàlisi permet comprendre millor la persistència d'un atur de llarga durada que no pas l'anàlisi neoclàssica tradicional: per a aquesta, l'atur de llarga durada no pot ser més que voluntari- el candidat al treball estima que el salari proposat és insuficient- o provocat per les intervencions intempestives de l'estat o dels sindicats, que bloquegen qualsevol flexibilitat salarial cap a la baixa. La teoria del salari d'eficiència no necessita aquesta intervenció: és el comportament de les firmes mateixes- i no els sindicalistes dolents- que bloquegen l'evolució descendent. Queda tanmateix un flac teòric important: el salari d'eficiència consisteix a remunenar els assalariats per damunt del nivell que exigiria la situació del mercat. Per tant, explica el "diferencial" de salari, no pas l'absència de flexibilitat cap a la baixa. Si aquesta no té lloc, és que el mercat mateix no hi tendeix. En altres paraules, l'anàlisi neoclàssica, àdhuc renovada, no aconsegueix explicar la rigidesa dels salaris reals.

L'interès de la teoria del salari d'eficiència és un altre. Per començar, aquesta anàlisi reposa sobre la idea que *el nivell del salari determina en gran part la productivitat del treball* (com a mínim quan no hi ha canvis tècnics), mentre que la teoria neoclàssica és fonamentada en la causalitat inversa (el nivell del salari resulta de la productivitat del treball: el salari remunera l'esforç). En un cas, el salari és una variable social, en altre és el resultat de l'esforç individual i dels mecanismes del mercat.

Amb la teoria del salari d'eficiència, *el mercat ja no és un regulador acceptable*: com escriu O. Favereau, hom s'allunya del mite del mercat universal. D'altra banda, el salari d'eficiència és una forma tosca, per a les empreses, de seleccionar el personal que contracten, per la qual cosa intenten afinar el mètode utilitzant "senyals", és a dir indicadors "objectius" de qualitat dels candidats: el títol n'és un, sobretot si al llarg dels estudis per a obtenir-lo es practica algun tipus de selectivitat, com a les "grandes écoles". La instauració de qualificacions i especialitzacions precises n'és un altre. Es tracta, per expressar-ho en mots de L. Thévenot i F. Eymard-Duvernay, d'una "inversió de forma", és a dir d'una despesa (lligada a l'elaboració d'una classificació precisa) de la qual s'espera una reducció de riscs. El mercat de treball es revela d'aquesta manera més i més fraccionat en múltiples "sots-mercats" estancs, lligats a les classificacions, qualificacions i polítiques de contractació de les firmes.

L'intent de renovació de l'anàlisi neoclàssica condueix doncs a una revisió total dels fonaments d'aquesta anàlisi: el mercat ja no és un bon regulador, i el terme de mercat del treball inclou en realitat una gran quantitat de micromercats heterogenis. Per aquest motiu els conceptes d'oferta i demanda de treball resulten mancats d'interès. Per omplir el buit deixat per aquest enfonsament conceptual han vist la llum noves teories *-les inversions de forma* i *l'economia de les convencions.*

1)- Daltra banda, aquest arbitratge pot ser assegurat per una caixa d'assegurança contra l'atur, a la qual l'empresa cotitza: el que els assalariats realment volen conservar és un ingrés, no un treball. Aquest darrer, en aquesta mena d'anàlisi, no és més que un mitjà d'obtenir uns ingressos, no una finalitat per ell mateix.

Denis Clerc, és director de la revista francesa Alternatives Economiques.

EL DESENVOLUPAMENT, UN CONCEPTE OCCIDENTAL (2)

Gilbert Rist

Tot seguit us oferim la segona i última part d'aquest article aparegut, tal com us vam informar en l'últim VIA FORA!, en la Revue Canadienne d'Etudes du Développement, *Vol 5, nº 2 i a* Interculture, *quadern nº 95 del 1987.*

The following is the second and last part of this article published, as we said in the last issue of "VIA FORA!", in the "Revue Canadienne d'Etudes du devéloppement", Vol 5, nº 2, and in "Interculture", dossier nº 95, 1987.

Sekve ni prezentas al vi la duan kaj lastan parton de ĉi tiu artikolo kiu aperis, kiel informite en lasta "VIA FORA!" en la "Revue Canadienne d'Etudes du développement" vol. 5 n-ro 2" kaj en "Interculture", kajero n-ro 95 en 1987.

2- LES CARACTERÍSTIQUES OCCIDENTALS DEL *DESENVOLUPAMENT*

Les notes que precedeixen no pretenen, evidentment, donar compte del conjunt de la problemàtica lligada al sòcio-centrisme, però haurien de ser suficients per a fer veure perquè s'ha perdut el fil en voler aïllar *els aspectes culturals del desenvolupament* com si aquests només fossin fenòmens secundaris que perfilarien o perturbarien *el desenvolupament*. Efectivament, perquè *el desenvolupament* és **un conjunt de pràctiques**, ha de tractar-se globalment com un fenomen cultural, lligat a una determinada manera de coneixença del món i dels altres. En conseqüència, l'universal *desig de desenvolupament* que hom creu descobrir arreu, corre el risc de deduir-se d'una visió simplificada de *la realitat* que es basa ella mateixa en la pretesa universalitat dels valors que la sustenen. En fer mundials (si més no superficialment) aquestes pràctiques econòmiques, tècniques, educatives i polítiques, Occident ha perdut progressivament de vista el seu caràcter culturalment determinat; dit d'una altra manera, s'ha oblidat que cada cultura -inclosa l'occidental- constitueix **una** manera d'organitzar el món i les relacions socials i que, en conseqüència, la centració que comporta funciona com una mena de **filtre** que realment permet veure trets però que, alhora, impedeix d'aparèixer d'altres.

Aleshores hom és persuadit de la inexistència (o de la universalitat, que ve a ser el mateix) del filtre, i pren la imatge per la realitat. D'aquí, per exemple, la relativa indiferenciació de la imatge de les societats del Tercer Món que preval a Occident.

Perquè només si són examinades sinó en funció del modus de coneixement dominant, semblen totes igual: pobres, afamades, anàrquiques, incapaces de racionalitat econòmica, en una sola paraula *subdesenvolupades*. Una visió com aquesta que, de manera no conscient, fa desaparèixer totes les especificitats i anul.la la percepció de pràctiques no conformes al model dominant, ¿no és pas ella mateixa la millor legitimació de tots els projectes de *desenvolupament*?

Portar una reflexió fonamental sobre el *desenvolupament* -i els seus fracassos- ha de començar, doncs, per intentar ressituar-lo dins del seu contexte cultural. La qual cosa posa en evidència els filtres conceptuals o les estructures cognitives de la modernitat. Abans d'intentar influenciar en el futur d'altres, convé interrogar-se sobre si mateix.

A)- El creixement i l'evolucionisme

No és pas per atzar si, entre els grecs, el verb créixer (*phyo*) és associat, per la seva arrel, a la noció de natura (*physis*): així, conèixer la *natura* d'una espècie animal, d'una persona o de l'Estat, és poder determinar-ne el *desenvolupament*.

Certament, en un principi, aquesta metàfora biològica incloïa la noció -simètrica- d'acabament (6), i caldrà esperar que es manifesti la influència de la teologia cristiana i l'optimisme del Segle de les Llums, perquè la noció de progrés vingui a substituir -de manera definitiva al segle XIX- a la de cicle natural. Dit això, no és pas intrascendent que el pensament occidental des del seu origen, hagi considerat la societat com un organisme caracteritzat pel seu *creixement*. Paradigma fondamental a través del qual l'Occident modern acabarà per identificar la successió lineal dels estadis de desenvolupament a la vida mateixa (7). Ara bé, qui gosarà oposar-se a la vida? El mateix llenguatge esdevé terrorista d'ençà que actua a cop d'evidències impossibles de qüestionar.

Ben entés, la crítica del progrés no significa que calgui considerar les altres societats com *inamovibles* o *fora de la història*: igual que la nostra, elles es transformen sense treva en funció de les pressions internes i externes, viuen de manlleus i d'intercanvis. Al contrari, la ideologia del progrés reemplaça la història per una filosofia de la història que, de manera normativa, pretén que els canvis socials han de conformar-se necessàriament, a una seqüència invariable i universalment vàlida. En establir que tots els pobles han de passar per les mateixes etapes per arribar al mateix objectiu (8), és possible classificar-los en una mateixa escala i avaluar així la distància que cadascú ha de recòrrer per *corregir el seu retard* en la via del *desenvolupament*. L'altre, d'aquesta manera, mai no pot ser reconegut en la seva alteritat només existeix en comparació amb el model que constitueix la societat occidental; d'aquesta manera, sempre és inacabat, incomplet, en *vies de desenvolupament*. D'una societat a una altra, només varia la *desviació* respecte a la norma: alguns estan considerats com que viuen a *l'edat de pedra*, d'altres estan catalogats per romandre a *l'edat mitjana*, d'altres en fi, més afortunats, estan en vies de fer llur *Revolució industrial*. Evidentment, una perspectiva tal impedeix que aparegui l'insòlit, la diversitat, l'estrany: fent veure que s'explica la varietat de cultures, hom les redueix totes al mateix denominador uniformitzant. El *salvatge* no pot pas ser, com al segle XVIII, motiu de discussió ja que només és *el nostre avantpassat contemporani* (Morgan). Heus ací perquè cal deixar a les joves nacions el temps per *desenvolupar-se:* la finalitat de la història és també la seva fatalitat.

Així, quan els experts s'esforcen en fer comprendre als pobladors del Tercer Món les *exigències del desenvolupament*, obliden força sovint el conjunt de pressupòsits culturals que en fonamenten la noció. Ara bé, en no explicitar-lo, és impossible que el missatge sigui transmès. Només cal mencionar que en bubi (Guinea Equatorial) el *desenvolupament* és traduït per un terme que -com a la Grècia antiga- significa alhora *créixer* i *morir i* que a Rwanda la mateixa noció és expressada a partir d'un radical que vol dir *partir, desplaçar-se* sense que cap direcció no sigui inclosa en el

moviment. Hom podrà multiplicar aquest tipus d'exemples a partir dels quals hom descobreix l'extensió dels malentesos que poden aparèixer a propòsit de nocions el sentit de la quals sembla, no obstant, *evident*.

B)- Racionalitat

Darrera del concepte, aparentment neutre, de racionalitat s'amaga un prejudici ideològic: el que és veritat per a uns ha de ser-ho per a tots els altres. No es tracta pas de negar que la llei de la gravitació s'imposa per a tothom, ni d'afirmar que, formalment, la suma de dos més dos no és pas sempre equivalent a quatre. Pel contrari, la idea que l'home racional és aquell qui calcula constantment la seva relació costos/beneficis (en llatí *ratio*=càlcul, avaluació, informe, compte) a imatge de *l'homo oeconomicus*, constitueix un pressupòsit que, aplicat a altres societats, comporta un menyspreu inversemblant: irracionals aquells qui en un suburbi *malgasten* llur magre sou en festes improductives; irracionals aquells qui respecten els múltiples costums i tradicions que entrebanquen el *desenvolupament* del Tercer Món!

Però la imatge de l'indigent desprovist de lògica, no només vehiculada per turistes desorientats o per cooperadors frustrat: la trobem tant sota la ploma de súbdits del Tercer Món *(La raó és hel.lènica, l'emoció és negra* Leopold S. Senghor) com en els textos més oficials de les Nacions Unides: així el nou ordre econòmic internacional no dubtà pas en reivindicar, per exemple, l'accés dels països no desenvolupats als *avantatges de la ciència i de la tècnica modernes* (9). Ara bé, per què és necessari que l'expressió sigui utilitzada invariablement en singular? Com si no hi hagués més que una ciència i que una tècnica; com si la tècnica no incloguès pas *el codi genètic de la societat* (A. Reddy), com si no vehiculés simultàniament una estructura social i una estructura cognitiva, com si, en conseqüència, les opcions tècniques no comportessin pas *ipso facto* unes opcions socials.

Seguint amb això, tot passa com si l'Occident tingués el monopoli de la racionalitat

o, més exactament, com si la racionalitat només pogués pendre la forma occidental. Ara bé, l'antropologia ha demostrat des de fa molt de temps que un gran nombre de regles o de sistemes d'organització que semblen incomprensibles des d'una perspectiva occidental són, en definitiva, perfectament lògiques (10), i coneixem nombrosos casos on la competència tècnica dels autòctons ha prevalgut sobre la dels *experts en desenvolupament*. Hom objectarà portser que les pràctiques màgiques, encara ben vives en nombrosos països del Tercer Món, constitueixen formes particularment clares d'irracionalitat. Sense voler entrar aquí en aquest vast camp, tanmateix podem afirmar que els occidentals força sovint tenen tendència a qualificar de *màgic* allò que sobresurt d'una lògica que se'ls escapa.

Per posar només un exemple, recordarem que la pràctica *màgica* dels Azande que consisteix en fer patir als pollastres l'ordalia del verí per pendre tota mena de decissions (lloc d'una habitació, destinació d'un viatge, elecció d'una dona, etc...) o per determinar l'origen de malalties, sembla tan incomprensible com absur. I en canvi Evans Pritchard no dubtà pas en considerar aquest mètode en si mateix *tan satisfactori com qualsevol altre* (11). Que aquest tipus de *lògica* s'oposa a la del *desenvolupament* no sorprendrà gens; però aquest fet no és suficient per desacreditar la lògica de les altres societats.

D'altra banda, també cal reconèixer que malgrat la seva pretensió de racionalitat, la societat occidental és sens dubte la més irracional que existeix; mesurada amb les normes que ella mateixa s'ha donat, és ella la que comporta el major malgastament en homes i en recursos a fi d'assegurar la reproducció del sistema de producció.

C)- El temps

Que altres societats no tinguin pas *noció del temps* és una cançó repetida mil vegades pels *desenvolupadors* o els turistes al Tercer Món. Però això només significa que ells no tenen pas la *nostra* noció del temps. Per a un occidental, el temps s'escola d'una manera uniforme, determinat pel ritme perfectament controlat de les hores, els minuts i els segons. Està dividit entre el passat que és troba *darrera* seu i el futur que és al *davant*. Tot això semblarà banal, però aquestes *evidències* no són pas compartides per tothom. Així, per exemple, els Sara del Txad consideren que el que es troba al *darrera* dels seus ulls i que no poden veure, és el *futur*, mentre que el *passat* es troba davant, ja que és conegut. Fora complicat contestar la lògica d'una tal representació!

Quant a l'equivalència occidental del temps i del diner, sens dubte és inútil retreure'n la incongruència per a les mentalitats *tradicionals*, ja que coincideix amb l'status del diner com equivalent general. Dir que hom pot *guanyar* o *perdre* el seu temps sembla tan absurd com voler convèncer algú que hom *malgasta* o que hom *recobra* l'aire tot respirant...

Pensant-ho bé, no serà pas la concepció occidental la que ens hauria de sorpendre? En efecte, com pretendre que el temps constitueixi un recurs estrany, o que el temps d'un no té pas el mateix valor que el dels altres (12)?. Si es pot *rendabilitzar el capital-temps*, és d'antuvi perquè és divisible - com el capital financer- en unitats discretes i equivalents, mentre que aquesta representació és constantment contradita per la pràctica: la vida s'esmuny en una alternança de *temps fort* i de *temps buit* que mostren bé que el temps no és pas una quantitat homogènia i autònoma, sinó que està lligat a les relacions socials i a les diverses activitats que l'omplen. Aquesta impossibilitat d'autonomitzar el temps és present en el concepte swahili de *hantu* que lliga el temps a l'espai (13), però també es troba en el català que designa amb el terme *jornal* la superfície que un home pot llaurar en una jornada (*).

Aquestes poques notes, inclús resumides, haurien de bastar per mostrar que la concepció del temps compromet la totalitat d'una manera de ser: voler modificar-la,

*** N. de la T.** L'exemple es refereix a la llengua francesa (*journal*) i en aquest cas coincideix amb el català.

sobretot per promoure el *desenvolupament*, comporta transformacions radicals de l'estructura social i de la visió del món.

D)- El treball i el productivisme

El treball, certament, constitueix una activitat humana universal: l'home treballa des de què existeix damunt la terra. Però la especificitat de la concepció occidental del treball es deu al fet que asquest, des de quasi dos segles, es troba en la base del valor econòmic (14). Així, la generalització del treball *assalariat* el fa entrar en el cor del modus de producció industrial i, de la mateixa manera, transforma les relacions socials: l'home només existeix socialment a través de la mercaderia produïda pel seu treball i no pel prestigi que li confereix la seva posició dins del sistema social. Inversió fonamental les conseqüències de la qual hom no mesura gaire.

Mentre que el treball era considerat com degradant pels grecs -que el reservaven als esclaus- i que aquest ha estat assimilat durant tota l'Edat Mitjana a la tortura (en llatí:*tripalium*), avui dia ha esdevingut un *dret* inscrit en les legislacions nacionals i és considerat per les organitzacions internacionals com una *necessitat fonamental* que el *desenvolupament* es proposa satisfer.

Dos tipus de consideracions distingeixen en aquest sentit la ideologia occidental de les pràctiques tradicionals: en primer lloc el treball que es canvia en el mercat esdevé una *mercaderia fictícia* (15) i, per tant, escapa al conjunt de relacions socials a l'interior de les quals estava inserida; en segon lloc, el treball correspon a una obsessió de la productivitat: és des d'aleshores que *el temps de treball* determina la vida de l'obrer, l'oci del qual només té una importància residual. En efecte, el capitalista que s'enriqueix llogant el treball dels altres deixaria de ser capitalista si no reinvertís el seus guanys per produir encara més, absorbint així *el treball vivent* (16). Mewntre Adam Smith podia incrementar la *riquesa* (*wealth*), Marx ha demostrat que només fa augmentar el *capital* i l'empobriment social: des d'aleshores cal produir per treballar, la qual cosa converteix el treball en un disbarat (17).

Una altra cosa és el treball en les societats tradicionals on l'home no es comporta pas com un *treballador lliure* sotmés a la llei del mercat, sinó que participa d'una *coïnurgie* (18), és a dir, d'un treball col.lectiu, integrat en les relacions de parentiu, que genera més prestigi que no pas valor i que s'orienta més vers la *reproducció social* que vers la *producció de béns*.És doncs,

aquesta subordinació de la productivitat a la realització d'un projecte social la que explica que les persones del Tercer Món no deixen d'aparèixer als ulls d'Occident, com eterns mandrosos. Mentre aquests estan obligats a observar una estricta dicotomia entre el temps de treball i la vida social, aquells s'obstinen en confondre'ls, donant la impressió que només treballen la meitat. Per a ells, a la inversa, treballar *com a Occident* és viure només la meitat.

Conclusió

Hem vist aquí tota l'ambigüitat que envolta una expressió com ara *el desenvolupament del Tercer Món*. Sens dubte tots els homes aspiren a una millor *qualitat de vida* però aquesta només pot ser entesa dins d'un context social i cultural concret. Quant a això que hom anomena *desenvolupament*, no pot ser objecte d'un veritable consens perquè és constituït per un feix de nocions els sentits de les quals són sovint radicalment diferents d'una cultura a una altra, com hem intentat d'esbossar per al creixement, la racionalitat, el temps i la productivitat i com podriem assenyalar-ho per a la raresa, la utilitat, la relació amb la natura, l'individu, la propietat privada, l'Estat, les necessitats, els diners, etc...

Així doncs, l'epistemologia intercultural no pot ser reduïda a un simple exercici acadèmic que permetria a qui s'hi lliurés d'adquirir un relativisme deslligat. En efecte, és il.lusori pretendre atenir-se a la simple descripció de la diversitat de modus de coneixement del món car la qüestió del lloc des d'on hom parla i de la perspectiva que hom adopta -encara que de manera inconscient- sorgeix constantment. La coneixença de l'altre exigeix més que no pas una simple disposició d'esperit: passa pel qüestionament dels propis valors culturals i també per pràctiques *no conformistes*, les úniques capaces de provocar una descentració real. En una última anàlisi, la importància és política a causa de la relació dialèctica que s'instaura entre les estructures cognitives i les pràctiques: la manera com es tracta els altres determina sempre la manera com se'ls tracta. Així, la ideologia dominant del *des-*

en llaç full informatiu
núm 41 / 1990
D.L. B-19.976/1981 ISSN 0214-6711

VIVER D'ESPÈCIES FORESTALS

Aquest estiu s'ha acabat d'instal.lar la xarxa protectora. Així mateix, podem afirmar que hi ha hagut un alt percentatge de plançons que han sobreviscut, els quals s'empraran en la propera temporada per a la repoblació.

Pel que fa a aquest aspecte el COL.LECTIU BOSC VERD ja fa uns mesos que ha iniciat tota una colla de contactes amb escoles de la comarca per tal de, conjuntament amb els diferents equips de mestres, endegar la campanya de repoblació forestal.

A tal efecte, han enviat una sèrie de circulars explicatives en les que s'especifica l'aportació que han de fer les escoles i la que ha de fer l'organització de la campanya.

Per tal que els nens i les nenes d'aquestes escoles puguin desenvolupar els treballs de recerca, selecció, germinació, plantació i seguiment dels glans i plançons, en aquestes circulars s'ha descrit gràficament tot el procés necessari per tal que es pugui desenvolupar correctament aquestes tasques.

Com a primeres activitats a realitzar cal esmentar:

- Els mesos d'octubre i novembre: recollida de llavors d'alzina i de roure, amb treballs de selecció, classificació i de germinació.
-Durant l'hivern (mesos de febrer-començament de març): transport dels plançons nascuts a l'escola fins al viver general per tal que passin un període d'un any d'aclimatació i de mínim desenvolupament.
- Durant la primavera (mesos de març i abril): agafar els plançons del viver dipositats el darrer any (és a dir els que ja tenen un any de vida) per anar-los a plantar a la muntanya.

Panoràmica d'un dels vivers.

ESTIU 1990

Com ja us hem vingut informant en els darrers Fulls Informatius, aquest estiu hem desenvolupat una setmana intensiva de treball al Centre Permanent de Cultura Popular.
Els projectes eren molts i concrets. Us els recordem:
-Rreorganització de la primera planta de la casa.
. partició de la sala vermella en dues habitacions.
. arrebossat de les parets i enrajolat dels terres.
. instal.lació d'una estufa.
-Instal.lació d'una porta de separació entre el taller i la sala central.
-Posta al dia de l'hemeroteca.
- Instal.lació de la llum a les parts noves.
Un cop realitzat aquest petit camp de treball, us podem informar que els objectius s'han complert pràcticament.
Així doncs, ens trobem actualment amb la possibilitat de separar la biblioteca de l'hemeroteca. Per aquest motiu cal realitzar properament tota una sèrie de prestatgeries i d'expositors, els quals permetran assumir l'actual rebuda de revistes periòdiques.
Així mateix es van desenvolupar treballs de neteja tant dels voltants -fent servir una esbroçadora de recent adquisició- com del cobert que hi ha al costat de la casa.
En les fotografies que reproduïm podeu veure la situació actual, fruit de les reformes darrerament realitzades.

TREBALL SOBRE EL VOLUNTARISME

En aquests moments podem afirmar que gairebé tots els set capítols que composen aquest treball estan en marxa.
Per a cada capítol hi ha un equip humà diferent i tots ells estan coordinats per membres d'ENLLAÇ.
La sistematització d'aquest treball, si bé està centralitzada, varia en alguns aspectes en funció del tema en concret i de l'equip humà responsable. Tanmateix, es té una especial cura en l'aspecte participatiu i autoformatiu.
Com idea general us esmentarem la temàtica de cada un d'ells.

Cap. 1- Introducció. Terminologia.
Cap. 2- Sobre la cultura popular.
Cap. 3- Treball/professionalisme.
Cap. 4- Voluntarisme.
Cap. 5- Sòcio-cultura.
Cap. 6- Moviments alternatius.
Cap. 7- Constatacions i propostes.
Òbviament el Cap. 7 s'iniciarà un cop que estiguin enllestits els sis primers apartats.
Dir-vos també que estem realitzant una important tasca de recerca bibliogràfica i de treballs que tracten aquest tema tot i que sigui de manera col.lateral.

CONCILI DE TARDOR-90

Ja sabeu que cada tardor els d'ENLLAÇ fem el que nosaltres ja fa anys hem anomenat un Concili i que ve a ser una reunió de valoració general del curs passat així comperl concretar propostes, és a dir, elaborar la línia de treball per al curs 1990-1991.

Així, en el concili d'enguany es va dividir els aspectes d'anàlisi i de discussió en dos grans blocs monotemàtics.

Per un cantó els aspectes més quotidians, de funcionament, és a dir ,les qüestions que són imprescindibles i bàsiques perquè una entitat com la nostra existeixi i pugui funcionar; per altre tot el conjunt de coses que en podriem anomenar activitats.

Pel que fa al primer apartat, es va valorar la tasca realitzada principalment en aquests darrers dos anys, tant pel que fa a l'efectivitat com pel que respecta al contingut, reorganitzant alguns aspectes i dotant, en alguns casos, de nou equip humà. Així es constatà la plena informatització de l'entitat tant pel que fa als fitxers generals, com pel que respecta a la comptabilitat, remeses de rebuts, domiciliacions, estat de comptes...

Pel que fa a les activitats es reafirmà l'augment de contingut del VIA FORA!, comprovable en aquest número 27, amb una flexibilitat d'entre 40 a 60 pàgines per número editat.

Així mateix es considerà molt important les decisions preses al començament d'aquest estiu pel que fa a aspectes com la promoció, la presència del VIA FORA! a moltes llibreries comarcals...

Referent als serveis de documentació, es comprovà el gran desenvolupament de la nova hemeroteca, així com s'aprovaren una sèrie de mesures per agilitzar i potenciar la seva consulta i difusió.

Respecte a la biblioteca, conscients de la necessitat d'una reestructuració general en base al sistema decimal, es decidí ara per ara d'esperar un temps per a poder-ho fer de manera completa, tota vegada que no podem disposar del suficient temps i persones per a poder-ho fer satisfactòriament.

Es marcaren terminis concrets i globals pel que respecta al treball del voluntarisme, els quals han estat debatuts amb la Fundació Serveis de Cultura Popular, entitat que dóna suport a aquest estudi.

Dins d'aquest projecte i donades les especials característiques de la seva elaboració, es concretaren les tres primeres sessions d'autoformació del curs.

Globalment es va decidir potenciar les diferents eines de què disposem, en projectes concrets, que, a banda dels que ja hem anomenat en aquest Fulls Informatiu, es concreten en una sèrie de contactes periòdics, formals i estables amb entitats afins, algunes de les quals venim realitzant des de fa temps.

Per acabar, podriem dir que l'actual concili ha estat un concili ordinari, on ha primat la concreció i la valoració dels diferents projectes que tenim entre mans, dins d'un marc de claretat d'objectius tant a curt com a mitjà termini.

en
llaç

envolupament no pot sinó servir l'àmplia reproducció de la cultura occidental mitjançant imposició de valors particularment camuflats per llur pretensió d'universalitat. És d'aquestes que cal començar a dubtar i les que cal qüestionar-se si hom vol donar a la cooperació per al *desenvolupament* una veritable credibilitat.

Notes:

(6) Cf Robert Nisbet, *Social Change and History*. New York, Oxford University Press, 1969.

(7) Mencionem per exemple que, fa un temps, una gran firma química va fer aparèixer en els diaris francesos grans anuncis publicitaris amb el títol: "Sense el progrés, la vida seria en un punt mort".

(8) Hom pensa immediatament en la cèlebre obra de Walt W. Rostow (*The Stages og Economic Growth. A Non-Communist Manifesto*. Cambridge, Cambridge University Press, 1960) que juga sempre el paper de boc emissari. Però generalment és més difícil de fer admetre que moltes ressolucions de les Nacions Unides tenen els mateixos pressupòsits!

(9) Resolució 3201 (s-VI) para. 4, lletra p.

(10) Claude Levi-Strauss, "Race et Histoire", *Le racisme devant la sciencie*. París, UNESCO, 1973, pp. 28 i ss; cf. també Bryant R. Wilson (ed), *Rationality*. Oxford, Basil Blackwell, 1981 (1974)

(11) E.E. Evans Pritchard, *Sorcellerie, oracles et magie chez les Azandé*. Col Bibliothèque des ciences humaines. París, Gallimard, 1972 (1937), p. 319.

(12) Cf. per exemple: "L'économie du temps et la nouvelle théorie du consommateur", a Henri Lepage, *Demain le capitalisme*. Col. Pluriel. París, livre de Poche, 1978, pp. 321 i ss. En contrast amb aquesta reducció economicista, remarquem que, en les societats occidental, "malgasten" més el temps els qui li donen més "valor" (en recepcions mundanes, activitats culturals, teatre, concerts,etc...) per un "efecte potlatch" semblant a les pràctiques de les societats "primitives" (Cf. Pierre Bondieu, *La distinction*, op, cit, p. 320).

(13) Aquest lligam pot explicar-se mitjançant l'anècdota següent: si preguntem a un interlocutor swahili "a quina distància està el teu poble?", possiblement contesti, sense trobar-ho contradictori:"És a cinc quilòmetres en cotxe, però a peu és força més lluny".

(14) "Les marchandises en tant que valeurs sont du travail matérialisé", Karl Marx *Le Capital*, in oeuvres (ed. Maximilien Rubel) Economie, t. I Col. la Pléiade. París, Gallimard, 1965, p. 630. I també :"Le travail est donc la mesure réelle de la valeur échangeable de toute marchandise", Adam Smith, *Recherches sur la nature et les causes de la richesse des nations*. Llibre I,, capítol 5 Col. Idées. París, Gallimard, 1976, p. 61

(15) Karl Polanyi, *Primitive, Archaic and Modern Economics*. Ed George Dalton. New York, Anchor Books, 1968, pp. 26 i ss, i també *La grande transformation. Aux origines politiques et économiques de notre temps*. Col. Bibliothèque des sciences humaines. París, Gallimard, 1983 (1944), pp. 102 i s.

(16) "Une somme d'argent ne devient du capital que parce qu'elle doit etre utilisée et dépensée à seule fin d'etre augmentée, parce qu'elle est dépensée en vue de son accroissement", Karl Marx, *Oeuvres*, op, cit, t.II, p. 405.

(17) André Gorz, *Adieux au prolétariat. Au-delà du socialisme*. París, Editions Galilée, 1980, p. 100.

(18) Fabrizio Sabelli, *Practiques de la reproduction communautaire. Espace, échange, travail, rite chez les Dagari du Ghana*. Université de Neuchatel, 1984, pp. 160 i ss.

Gilbert Rist

ALGUNES REFLEXIONS SOBRE ELS INDIS MOHAWKS

Agustí Nicolau

En aquests darrers mesos han anat apareixent als mitjans de comunicació tot un seguit de notícies referents a la comunitat índia Mohawk.
Publiquem unes reflexions al voltant d'aquest tema, que el nostre company d'ENLLAÇ Agustí Nicolau ens ha fet arribar des del Quebec.
El que inicialment fou un moviment de protesta contra l'ampliació d'un camp de golf municipal en terres considerades per aquesta comunitat índia com a cementiri dels seus avantpassats, s'ha convertit en un ampli moviment de protesta i de reivindicació, expressió de tota una complexitat de factors i d'interessos.
L'existència de diferents sectors dins d'aquesta comunitat índia, l'actitud cada cop més etnocèntrica de molts intel.lectuals canadencs, els diferents punts de vista sorgits arran d'aquesta situació..., són alguns dels aspectes analitzats per l'autor.
Doncs bé, de tot això i amb la intenció de voler-nos donar una perspectiva diferent, així com unes impressions personals, ens en parla tot seguit.

During the last months, various articles related to the Mohawk Indian community have been appearing in the media.
We are publishing some thoughts given to this subject and sent to us from Quebec by Agustí Nicolau, one of our comrades from "ENLLAÇ".
What at first was protest movement against the expansion of a municipal golf field on a land considered by this Indian community as a cemetery for their forefathers, has now become a broad demonstration of protest and claim, as an expression of complex factors and interests.
The existance of various sectors within this Indian community, the increasingly etho-centred attitude of many Canadian intellectuals, the different viewpoints developed in regard to this situacion..., are some of the aspects analized by the author.
Parting from these facts and willing to offer us a different perspective and some personal impressions, the author wrote the following article.

En la lastaj monatoj aperadis en la informkomunikiloj pluraj informoj pri la indiana komunumo Mohawh.
Ni publikigas kelkajn pripensadojn ĉirkaŭ la temo, kiun sendis al ni el Quebec, nia kunulo en "Enllaç", Agustí Nicolau.
Tio kio en la komenco estis protesta movado kontraŭ la ampleksigo de municipa golfejo sur tereno kiun oni konsideris tombejo de la antaŭuloj de la indiana komunumo, fariĝis vasta protesta kaj postula movado, esprimo de pluraj kompleksaj faktoroj kaj interesoj.
La ekzisto de diversaj sektoroj ĉe tiu indiana komunumo, la sinteno ĉiufoje pli etnocentra de multaj kanadaj intelektuloj, la malsamaj vidpunktoj aperintaj pro tiu situacio... estas kelkaj aspektoj kiujn la aŭtoro analizas.
Nu, pri ĉio ĉi kaj kun la intenco prezenti al ni malsaman perspektivon, eĉ personajn impresojn li parolas al ni pri tio tuj sekve.

Es fa difícil parlar dels aconteixaments dels indis mohawks, ja que la situació és força més complexa i confosa del què sembla a primer cop d'ull. Tanmateix heus aquí alguns elements introductoris i d'anàlisi que poden situar aquesta problemàtica concreta:

1)- Els mohawks són una de les nacions indies que conformen, junt amb altres cinc , la Confederació Iroquesa de les Sis Nacions.

2)- Els territoris de la Confederació i dels mohawks es troben a cavall dels EE.UU. i del Canadà, en aquest darrer cas entre les províncies d'Ontàrio i del Quèbec.

3)- El detonant de la crisi actual fou el projecte d'ampliació d'un camp de golf (molt de moda en aquests moments aquí) al municipi d'Oka, que entrava en conflicte amb les reivindicacions territorials d'una reserva de mohawks del costat. El municipi d'Oka es troba a l'extrem oest de l'illa de Montreal.

4)- Els indis van començar a protestar arribant al punt de constuir barricades en les carreteres d'accès al municipi d'Oka en primer lloc. Poc després van bloquejar un dels ponts (el pont Mercier) que comunica l'illa de Montreal amb la riba sud i molt utilitzada per milers de persones diàriament per anar a treballar a Montréal. Aquesta darrera acció va començar a provocar problemes greus de transport, ja que milers de persones es veien obligades a fer grans desviacions diàries per anar al seu lloc de treball.

5)- Tot això començà a mitjans de juliol i el dia 14, la *Sureté du Québec*, va intentar desbloquejar el pont Mercier amb una càrrega contra els indis, els quals, en respondre amb armes de foc, van provocar la mort d'un policia. A partir d'aquí cadascú va iniciar una situació estacionària fins a començaments del mes d'agost en què hom va poder parlar de negociacions per aixecar les barricades.

6)- Però abans de tot, cal parlar d'un fet força important però difícil d'explicar i de comprendre. Aquestes accions de bloqueig foren dutes a terme essencialment per un grup mohawk armat anomenat *warriors* (guerrers en anglès) els quals existeixen des de fa uns quatre anys. Aquest grup es caracteritza pel fet que, segons ells diuen, cal enfortir-se en dos aspectes per tal de reeixir com a poble lliure: l'econòmic i el militar.

Diuen, i en això tenen raó, que les blancs només entenen el llenguatge de la força i dels diners. Això els ha portat per una banda a un procés d'armament progressiu amb armes lleugeres i semi-lleugeres: fusells, fusells-ametralladors, ametralladores, granades i obusos.

Per altra banda han creat en el territori d'una reserva *Akwesasne*, a la banda canadenca (pròxima a Ontàrio i als U.S.A.) una petita las Vegas, amb casinos i cases de joc crean , freqüentada per quebequesos, canadencs i americans, sobretot els caps de setmana.

Això mou moltíssims milions de dòlars, que els *warrios* i altres mohawks, diuen que han de servir per l'enfortiment i resurecció com a poble.

6)-Ara bé, deixant de banda la veracitat teòrica d'aquesta visió, el fet real és que el juny passat hi hagué un enfrontament entre els mohawks tradicionalistes oposats als bingos i casinos i el *warriors*, quan els primers deien que els bingos, els diners i els diversos contrabans d'alcohol i tabac i fins i tot de droga associats a aquests, estaven destruint les bases existencials de la nació Mohawk. Els tradicionalistes tallaren pacíficament la carretera d'accés als bingos i casinos, fet que comportà la reacció dels *warriors* amb un saldo de dos mohawks morts.

7)- En conclusió, veiem el fet que unes reivindicacions legítimes del poble Mohawk han estat capitalitzades per una minoria que empra fins violents i que ha imposat la seva llei. Aquesta minoria està formada per gent sincera que creu que amb les armes i

els diners, aconseguiran recuperar la llibertat del seu poble, i d'altres elements ben foscos que s'aprofiten de la situació per enriquir-se i guanyar poder.

Aquesta capitalització de les reivindicacions territorials s'orienta essencialment a assolir el poder a dins de la nació Mohawk, tot guanyant-se un prestigi de defensors, perdut després dels esdeveniments dels casinos, als ulls de la majoria del poble Mohawk.

Per acabar aquesta esquemàtica explicació, exposo les conclusions a les que personalment he arribat:

a)- És evident i innegable l'existència d'un conflicte entre les mohawks i els governs canadenc i quebequès, en relació a les reivindicaicons territorials i a l'autonomia política. Els mohawks es consideren una nació amb dret a la sobirania, diferent dels U.S.A., el Canadà i el Quebec.

b)- La capitalització feta pels *warriors* de la lluita reivindicativa, obeeix a objectius foscos i lligats a una certa lluita interna per assolir el control i el poder per part d'una minoria que ha estat ja clarament rebutjada per la seva filosofia i mètodes, per una grans majoria del poble Mohawk.

c)- Molts mohawks, d'entrada contraris als *warriors*, han acceptat amb simpatia l'acció d'aquests en la construcció de barricades, ja que han vist que ha estat l'única manera de fer seure el govern a negociar.

d)- L'existència i gènesis del *warriors* ha estat provocada per l'actitud dels diferents governs que han impedit als mohawks durant els darrers tres-cents anys de viure com a poble lliure i sobirà, escanyant-los cada cop més, mitjançant un procés progressiu d'aculturació i assimilació.

e)- La solució del conflicte passa en primer lloc per el reconeixement dels mohawks com a poble i nació amb dret a l'autodeterminació. Sense aquest reconeixment el conflicte de fons persistirà i s'agreugerà.

f)- Si bé el conflicte actual, malgrat totes les contradiccions degudes a l'existència

dels warriors, ha posat de manifest un problema greu, fins i tot a escala internacional, la forma en la que s'ha desenvolupat ha tingut efectes negatius:

- Una gran part de la població, sobretot l'afectada per les barricades de carreteres i el pont , han desenvolupat actituds racistes i xenòfobes.
- Els "intel.lectuals" etnocentristes i contraris ja de sempre a les reivindicacions dels amerindis, han aprofitat l'ocasió per intensificar la seva campanya contra aquests i les seves reivindicacions territorials i d'autodeterminació, tot qualificant-les d'autèntica animalada i somni infantil i antihistòric.
- Els intel.lectuals que fins al moment acceptaven, ni que fos a desgrat, per conveniència i imatge pública, les reivindicacions dels indis, en la seva major part han aprofitat l'ocasió per entonar penosos *mea culpa* individuals i col.lectius i juntar-se als intel.lectuals ja de sempre contraris als indis. Han deixat ben clar que els indis són uns salvatges i uns incivilitzats i que l'únic que poden fer és integrar-se a la comunitat francòfona, aixòsí, conservant el seu folklore, però desapareixent com a poble. Han estat molt poques les persones amb una capacitat i voluntat de discerniment suficient per no caure en el camí fàcil d'aprofitar les accions dels *warriors* per desqualificar la lluita justa de tot un poble.
- Molts quebequesos que sortiren al carrer demanant la independència el 24 de juny(1) s'han mostrat emprenyats, rabiosos contra les reivindicacions dels mohawks, tot aprofitant el fet que aquests s'expressen en anglès, per acusar-los d'anar contra el Quebec i de ser enemics de la seva llibertat.

(1)- el dia 24 de juny és el dia de la festa nacional del Quebec. Enguany es va fer una multitudinària manifestació en pro de la independència. L'èxit d'assistència assolit fou degut en gran part al trencament de l'acord del Llac Meech, el qual donava un tracte de societat diferent al Quebec.

Agustí Nicolau i Coll. És membre d'ENLLAÇ i actualment viu a la ciutat quebequesa de Montreal.

AL MARGE RESTA TOTA LA VIDA

Eduard Vinyamata

A partir d'aquest número , i de manera periòdica, l'Eduard Vinyamata ens oferirà tot un seguit d'articles/reflexió sobre diferents aspectes de la quotidianitat de la vida.
Encetem aquesta col.laboració amb unes reflexions sobre la salut i totes les seves implicacions socials, econòmiques, polítiques, ideològiques..., tot fent-nos una breu introducció sobre diferents maneres de tractar aquest tema.
Al final de l'article reproduïm una breu bibliografia pel qui estigui interessat en aprofundir-hi.

Starting from this issue and periodically, Eduard Vinyamata will be offering us a series of articles/meditation on diferent aspects of daily life.
We will begin this collaboration with some thoughts about health and its social, economical, political and ideological implications..., and a brief introduction on the various ways of dealing with this subject.
At the end of the article, we are reproducing a short bibliography for those interested in further reading on the subject.

De ĉi tiu numero regule E. Vinyamata prezentos al ni plurajn artikolojn kun pripensado pri diversaj aspektoj de la ĉiutaga vivo.
Ni ekkomencas ĉi tiun kunlaboradon kun kelkaj pripensado pri la sano kaj ĝiaj sociaj, ekonomiaj, politikaj kaj ideologiaj implicoj... kun enkonduko diversmaniere aliri al la temo.
Fine de la artikolo ni reproduktas mallongan bibliografion por tiuj interesiĝantaj enprofundiĝi en la temon.

Sovint la vida ens passa desapercebuda. La vida quotidiana ens sembla un fet aïllat de tota consideració política o filosòfica, formant part d'una intimitat que caracteritza la pròpia identitat, una identitat que és fora de tot dubte i consideració i ens sembla connatural amb la pròpia existència i personalitat.

Acostumem a separar molt clarament el que és política (la vida col.lectiva) amb el que és la nostra vida quotidiana privada i individual, com si fossin àmbits estranys l'un de l'altre. La política ens transmet l'interès per coses molt concretes com la macroeconomia, els conflictes internacionals o l'activitat pública dels caps de governs i

de partits.
Al marge resta tota la vida, com si aquesta tingués molt poc a veure amb la filosofia i la política. Però no crec que sigui així. En el fons crec que aquesta és la seva base i motivació. De fet, vivim immersos en una cultura de la quotidianitat, feta de nombroses influències econòmiques, polítiques, tecnològiques i morals, transmeses a través del consum, l'urbanisme, les normes socials o la informació. La nostra capacitat de criteri i decissió personal esdevé molt reduïda i mediatitzada. Actuem més per pautes generalitzades que per necessitats i desitjos propis.
En la relació de qüestions primordials per a la persona, la salut és de les primeres. Aquesta és la base considerada imprescindible per a gaudir de la vida i poder desenvolupar una activitat social o de relació plena. La salut, concebuda com aquest benestar físic i psíquic, com el funcionament correcte de l'organisme, com aquella capacitat de gaudir de la vida i de superar els problemes generats per l'entorn o per nosaltres mateixos. A fi de preservar, garantir o recuperar la pròpia salut, la nostra cultura s'ha dotat d'actituds i reaccions molt específiques: el metge i el farmacèutic són dues referències fonamentals, quan detectem allò que ens produeix dolor o ens limita... Per alguns caldria afegir la pràctica de l'esport o de l'esplai. Poca cosa sabem més sobre nosaltres mateixos en aquest sentit.
Les societats modernes i occidentals com la nostra, s'han dotat de sistemes importants per facilitar aquestes necessitats: especialistes sanitaris, hospitals, indústries farmacèutiques, estructures sòcio-sanitàries, grans possibilitats de consum alimentari, complexes instal.lacions esportives i de lleure, models estètics que defineixen l'estat saludable de les persones i pautes socials higièniques. En principi sembla que el sistema funcioni bé, les excepcions es consideren errors humans episòdics o limitacions d'una ciència que cal desenvolupar constantment. Rarament es produeixen crítiques globals al sistema, en tot cas són denúncies específiques a fets molt concrets que no sempre es poden recòrrer davant de la justícia. L'opinió generalitzada es que aquest és l'únic sistema, malgrat els errors i les limitacions. La cultura de la salut forma part de la nostra estructura de pensament i de la nostra cultura quotidiana. Estem profundament convençuts de les nostres concepcions, valors, sistemes i hàbits sanitaris. Tot es correcte fins que apareix allò que ens impedeix de continuar fent allò que fins aquell moment hem fet i, fins i tot, continuem creien que la medicina té sempre una resposta.
Sense pretendre ignorar els aspectes positius de la nostra cultura sanitària occidental que té, indubtablement, molts encerts, resulta paradoxal que també es pugui ignorar els aspectes negatius així com l'existència positiva d'altres cultures sanitàries, algunes de les quals també formen part de la nostra pròpia civilització.
La medicina oficial i dominant a occident i a la major part del món, és la branca de les ciències de la salut coneguda com al.lopàtica. Simplificant molt els seus fonaments conceptuals, parteix de la base de què la pràctica mèdica ha de respondre i contrarrestar els símptomes o manifestacions de l'alteració de l'equilibri, el benestar o el funcionament físic o psíquic d'una persona fins arribar a reestablir el més ràpid i fidelment l'estat anterior o, fins i tot, aconseguir l'estat considerat com ideal o òptim, en funció dels valors socials o els models estandarts establerts.
L'organització social per a la salut consumeix bona part de l'esforç financer públic i representa un sector de l'economia molt important i no es limita únicament al reestabliment de la salut sinó també a la seva prevenció i optimització.
Malgrat la importància social atorgada als temes sanitaris que pressuposen importantíssims resursos humans i econòmics, la salut no pot dir-se que hagi millorat gaire amb el transcurs dels segles. Sovint, els defensors incondicionals de la nostra cultura i sistema sanitari argumenten dient que el desenvolupament de la medicina ha significat, com a mínim, doblar en anys l'esperança de vida de la població, però aquesta afirmació no és del tot certa. Evident-

ment, en alguns casos, ha representat poder salvar la vida d'algunes persones però el manteniment de la vida està molt més en relació a l'entorn, a les característiques i a les formes de vida que a la pròpia pràctica mèdica. En els països pobres, la mitjana de vida és molt inferior a la dels països rics, malgrat utilitzar potser la mateixa medicina. Les raons de mortalitat i malaltia són en relació directe a les coses com l'alimentació, el treball, la higiene i la disponibilitat econòmica per accedir als recursos científics mèdics. També les característiques culturals tenen molt a veure amb la salut psíquica i física d'una persona, d'un poble. Per altra banda, la pràctica mèdica comporta efectes "secundaris" i contraindicacions que incrementen els riscs d'alteracions de la salut, fins i tot d'una manera irreversible. Les agressions a la salut no provenen únicament d'un mitjà ambient natural de vegades hostil, sinó també, i en major grau, del mitjà ambient creat per la pròpia societat: contaminacions industrials i urbanes, contradicció i consum inadequat dels mètodes sanitaris, adulteració dels aliments i característiques pròpies del funcionament social en general (stress, frustració...).

Les causes més importants d'alteració de la salut i de mort prematura tenen més a veure amb la política o l'economia, que amb qualsevol altra qüestió. Morir de fam és una qüestió econòmica, els morts i invàlids de guerra són una conseqüència política, les malalties del cor o el càncer tenen una relació estreta amb els costums alimentaris o les condicions psicològiques creades pel funcionament de les societats modernes o per les adulteracions alimentàries i del medi ambient; els accidents de circulació no són del tot una qüestió fortuïta, també tenen implicacions importants amb aquestes formes de viure en les que el consum, la publicitat, l'stress i la reglamentació social poden arribar a determinar la vida o la mort, el benestar o l'infortuni.

Així doncs, no podem ignorar la gran incidència que la política té en el nostre benestar i en la nostra salut. Tampoc podem menysprear els conceptes i mètodes sanitaris emprats. La humanitat ha creat respos-

tes diverses davant de la malaltia i, la seva virtualitat, nega el caràcter unitari i quasi exclusiu d'una escola (al.lopàtica) que ha generat unes actituds monopolístiques com a defensa d'uns interessos gremials amb clares implicacions econòmiques. La medicina tradicional xinesa (i en extensió la japonesa...) i la medicina aiurvèdica (Índia) són arts i ciències mil.lenàries que han demostrat i demostren la seva eficàcia no únicament dins del context cultural originari sinó també dins el context cultural occidental. A Europa, amb la mateixa o superior antiguitat que la medicina al.lopàtica, les medicines homeòpata i naturista demostren la seva eficàcia i, sovint, incorporen elements positius en relació a la medicina al.lopàtica. Normalment, les anomenades medicines alternatives (alternatives als mètodes al.lopàtics) no generen la quantitat i relevància dels efectes secundaris i contraindicacions de la pràctica mèdica al.lopàtica, ni fomenten el consum creixent de medicaments, serveis especialitzats ni de tecnologies sofisticades que, en conseqüència, tenen un alt cost econòmic rarament equiparable a la seva eficàcia.

Les concepcions bàsiques d'aquestes altres medicines parteixen del principi que la malaltia no és la causa negativa que, en conseqüència, cal combatre, sinó que aquesta és l'efecte, la reacció positiva de l'organisme que es defensa d'una agressió o d'un error alié al seu funcionament normal.

Avui dia, a les societats occidentals i modernes es constata que els quantiosos recursos destinats al benestar i a la salut no han eliminat ni reduït, sinó que fins i tot potser han arribat a incrementar, el nombre i la diversitat de les malalties i que el sistema sòcio-sanitari no compensa l'esforç per mantenir-lo. Conscientment o inconscient la majoria de la població pateix alteracions en la seva salut física o psíquica o, en definitiva, no gaudeix d'aquella plenitud, benestar i felicitat que sembla tenir al seu abast. La primera dificultat noées altra que arribar a entendre que la felicitat, el benestar i la salut depenen en bona part de la pròpia capacitat per a gaudir-la així com per organitzar les condicions i formes de vida que siguin més favorables. Disposem de recursos de tota mena sobrats per viure en plenitud però ignorem sovint la millor manera d'utilitzar-los i fins i tot els utilitzem, de vegades, en perjudici propi.

Darrerament sorgeix (o resorgeig) una medicina que no utilitza medicaments, ni dietes, ni aparells, ni cap tècnica, que afirma que la malaltia, en el seu més ampli sentit i abast té molt a veure amb coses com els sentiments, les emocions, les idees, els valors ètics i les concepcions vitals i culturals. D'altra banda, mètodes i sistemes com el ioga o la meditació, el "renaixement" i la sofrologia, o aquells que. utilitzant les pròpies energies humanes exterioritzades a travers de l'amor, les relacions interpersonals o els pensaments positius estan demostran que tenen una influència decisiva en la salut i el benestar humà, que movilitzen l'organisme vers la seva regeneració tot prescindint d'un ajut exterior que moltes vegades no fa gaire més que posposar la resolució del problema indefinidament.

Les angoixes, l'stress, les frustracions, l'agressivitat, encara que s'emmascarin en forma de valors socials vigents com la competitivitat professional, la possessió de poder o de riquesa o de prestigi, alteren profundament l'equilibri psíquic i porten vers una degeneració física patològica.

Per contra, les capacitats mentals, emotives i espirituals acaben determinant la salut personal i col.lectiva i ens descobreixen unes concepcions ben diferents del que pot ser la salut, el benestar i la felicitat.

Bibliografia orientativa:
Revistes: *Integral, Cuerpomente, Uno mismo, Natura Medicatrix.*
Alguns llibres: *La enfermedad como camino* de T. Dethlefesen Ed. Plaza & Janés.
Querer estar bien de Neville Hedgkinson Ed. Urano.
La nueva salut de R. May i altres, Ed. Kairós.

Eduard Vinyamata.

NATURALESA I ORIGEN DELS SUBURBIS

Leopold Kohr

No és la primera vegada que publiquem articles de Leopold Kohr, pensador austríac molt actiu dins de l'anomenat món alternatiu.
Avui us presentem unes reflexions sobre el fet suburbial i les seves causes. L'accelerada industrialització del camp, el fenomen del suburbi rural, la confusió entre progrés tècnic i progrés social... són conceptes que l'autor ens exposa i utilitza en el seu article.
Aquest teball ha estat traduït de la revista anglesa FOURTH WORLD REVIEW

This is pot the first time we are publishing articles writen by Leopold Kohr, a very active Austrian thinker within the so-called Alternative world.
Today we are presenting some ideas on the suburban fact and its causes. The accelerated industrialization of the countryside, the rural suburban phenomenon, the confussion between technical progress and social progress..., are some of the concepts given to us the author and used in his article.
This writing has been translated from the English magazine "FOURTH WORLD REVIEW".

Ni publikigas ne unuafoje artikolojn de L. Kohr, aŭstra pensisto tre aktiva en la alternativa mondo.
Hodiaŭ ni prezentas al vi pripensadojn pri la ĉirkaŭurba fakto kaj ĝiaj kaŭzoj.
La akceligita kampara industriigo, la fenomeno de la kampara ĉirkaŭurbo, la konfuzo inter teknika progreso kaj socia progreso... estas konceptoj kiujn la aŭtoro prezentas kaj uzas en sia artikolo.
Oni tradukis ĉi tiun artikolon el la angla revuo "Fourth World Rewiew".

Un dels principis més tinguts en compte d'entre els que regeixen els projectes de ciutat-model, és l'esbrinar què és el que volen els residents dels suburbis a rehabilitar. I allò que volen són suburbis!. És per això que hi viuen. I els agrada viure-hi perquè, siguin quines siguin les seve. mancances, les barraques ofereixen entreteniments que no efereix cap dels reassentaments que les autoritats han posat al seu lloc.

Els avantatges bàsics dels suburbis són:

1)- la seva ubicació.

2)- l'arranjament marcadament compacte de carrers, places, tendes i cases.

Això últim esvaeix la soledat de la vellesa i minimitza els delictes interns, tot i que no els impedeix contra els estranys. De la

mateixa manera que la pau interna d'un país no impedix agressions rabiüdes més enllà de les pròpies fronteres.

I pel que fa a la primera observació, els moradors dels suburbis han mostrat un sentit únic d'ubicació, només comparable al qui construeix una casa pairal, al dels aristòcrates, els militars i l'església.

Aquestes són, doncs, precisament, les subtileses que els planificadors i rehabilitadors de les ciutats -que tenen els instints ensopits pels prejudicis científics- estan sempre temptats de suprimir. I són més donats a cedir a la temptació com més a conciència apliquen les condicions dels contractes de ciutat-model, als quals se'ls demana que descobreixin la pròpia escala de prioritats dels suburbis per mitjà d'instal.lar-s'hi al bell mig.

Car, el que als habitants els diran no seran pas els avantatges que ja tenen (situació ideal i patrons orgànics de vida), sinó els que no tenen (parcs, aparcaments, televisió i canonades d'aigua). El que els rehabilitadors proposaran, en conseqüència, és tal i com sempre han fet, l'eliminació d'assentaments que rivalitzen en bellesa amb els d'Amalfi, Venècia o Asís, i suggerir al seu lloc la creació de nous entorns construïts al voltant de canonades d'aigua, televisió, aparcaments i parcs, tot oblidant que els parcs més meravellosos han estat sempre les incidentals obertures, cavitats, caminets, racons i llogarets i inesperats molls emergint allà on sigui que el procés de planificació oficial fos incapaç de fer arrivar la seva planificació.

Les indagacions sobre els desitjos palesos dels habitants dels suburbis, difícilment produïran resultats constructius.

El que produïrà resultats, en primer lloc, es una investigació de les condicions que fan que els assentaments esdevinguin suburbis.

Una comunitat esdevé un suburbi quan es pobla indiscriminadament per capes socials amb rendes més baixes. No importa a quin nivell estiguin aquestes capes socials , ja que hom pot estar sempre al nivell més baix d'un grup, encara que el grup estigui a un nivell molt alt.

Quan tothom és algú, ningú no es qualsevol.

En conseqüència, el que fa un suburbi es la manca, no de canonades d'aigua, sinó de diferenciació; l'absència, no de riquesa, sinó de diferents nivells de riquesa. El que els nostres remodeladors de ciutats haurien per tant de descobrir, no és el que els residents dels suburbis volen sinó el que les persones amb possibles -per exemple cap del Servei de Rehabilitació- voldrien si es veiessin obligats a establir-s'hi. Ja que només aleshores pot donar-se tanta diferenciació de les rendes com el bastiment dels puntals de liderat social, al voltant dels quals es pot aixecar per si mateixa, en tota la seva amplada, la resta de la comunitat pels seus propis recursos, tot seguint un model que no sigui ni limitatiu ni militaritzat.

Abreujant: construir ciutats-model no hauria de representar elevar els pobres a nivells més alts de pobresa (la qual cosa és l'opulència jaient al divà del psicoanalista), sinó alçar una piràmide, econòmicament diferenciada, des del raser de la uniformitat social. Hauria de voler dir la construcció, no dels pobres, feta per pobres i pels pobres, sinó apart dels pobres, en la direcció de la terra de promissió de la riquesa, que als reformadors penjen sempre al seu davant.

Tampoc hauria una ciutat-model de preocupar-se innecessàriament de l'eliminació de la capa social de més baixa capacitat adquisitiva. Per força hi ha d'haver un nivell últim, de la mateixa manera que hi ha d'haver un darrer vagó sorollós en cada tren, que si s'elimina només transfereix el soroll al vagó que passa a ser últim, sense eliminar el problema. El que una ciutat-model ha de fer és projectar, des de la base del que té a l'abast, una piràmide de nivells progressivament més alts, que, alimentant-se incessantment en la pobresa que hi ha sota, farà que s'alci sense minar el fonament bàsic en el qual tant una ciutat sana com una de malalta han de reposar. Els suburbis urbans són d'origen rural, i no urbà. Aquesta és la raó per la qual cap mena de planificació urbanística tradicional ha pogut eliminar-los.

Els habitants dels suburbis són grangers refugiats que s'amunteguen en espais abandonats en, o a la vora de ciutats, fent vida en barraques i tendes construïdes de pressa, sense carrers adequats, sense llum ni aigua.

L'única forma de deturar el creixement dels suburbis, per tant és, deturar el corrent d'immigrants rurals. I l'única manera de deturar els refugiats és la de derrotar l'enemic, que continua desarrelant-los i fent-los marxar. Però, qui és l'enemic que empeny els habitants del camp en onades tan grans que les ciutats -malgrat el seu creixement explosiu no poden crèixer prou ràpid com per absorvir-los al seu sistema?.

L'enemic és el progrés, o més ben dit, el ritme excessiu de progrés. És l'ultra-ràpida mecanització de les granges, fent que l'eficàcia de l'agricultura salti endavant a salts tan grans que cap indústria local té la capacitat de reabsorvir la mà d'obra excedent deguda a la introducció dels més moderns mètodes de conreu.. Això s'agreuja encara més per l'excessiva eficàcia industrial per estalviar feina, que fa que les fàbriques siguin encara més rebeques a emplear efectius humans que el camp.

Així les coses, el primer efecte del drenatge que causen les modernes tècniques de conreu, és l'amuntegament de treballadors rurals aturats, a suburbis rurals propers. Donat que el tamany relativament petit dels suburbis rurals permetria la rehabilitació de les vivendes amb la col.laboració de la mà d'obra agrícola desocupada en un relativament curt període de temps, el problema podria tenir solució si aquesta mà d'obra pogués ser induïda a quedar-se al lloc. Però els treballadors desocupats del camp no s'hi queden. En lloc de veure als suburbis rurals la seva futura casa, ho veuen com un pas transitori en el seu camí cap el seu destí final: la gran ciutat. Car, al contrari d'altres etapes de progrés tecnològic anteriors, la darrera etapa, la de l'automatització, no dóna cap esperança per a una recolacació al mateix entorn. Pel que fa al treball al camp, estan comdemnats a la inactivitat. I per la seva pròpia naturalesa, la inactivitat duradera cerca una gratificació

no tant en la recerca frustrant d'un treball no disponible, sinó en la descoberta d'emocions com les que no poden trobar-se a la placidesa i a la translucidesa de les petites comunitats rurals.

Això explica l'atracció per la qual el proletari rural desocupat és irresistiblement empès de la plàcida vida provinciana cap a les magnètiques llums de neó de la ciutat, ja que dins d'aquest tumult, la inactivitat i l'absència de feina es fan tolerables, donada l'abundància d'oportunitats "d'activitat" i "activisme" que fan que la vida al suburbi es vegi, no com un problema social, sinó com un prometedor punt de partença per aventures prèviament impensables. Només a ulls dels reformadros, dels governs i de la burgesia -el gust dels quals per la ben acomodada propietat, insulten- són els suburbis un problema social.

A ulls dels seus propis resident, els suburbis són sovint una apreciada manera de viure, com es demostrà recentment a La Perla, Puerto Rico) escenari del best-seller internacional "La Vida", d'Oscar Lewis), on la gent es manifestà en favor de salvar la bellesa excitant de llur comunitat de la forassenyada planificació de les oficines governamentals, insensibles a l'estètica, que s'entestaven a destruir-la.

A la vista de tot això, només hi ha una manera d'eliminar els suburbis urbans, que passa per eliminar prèviament la font que constantment els omple: el suburbi rural.

L'evolució ho aconseguirà, eventualment, duent la mecanització agrícola tant lluny que la despoblació que en resulti farà que qualsevol ulterior excedent de mà d'obra rural sigui econòmicament impossible. Amb la població pràcticament urbanitzada, els suburbis rurals tindran per fi una possibilitat d'eixugar-se. I el mateix passarà amb la seva seqüela urbana, que començarà a afeblir-se per falta d'aliment de la seva font. Això pot passar cap al 2048, d'aquí molt.

Però el mateix resultat pot obtenir-se per "revolució" que, per naturalesa, és molt més ràpid. Tot el que es necessita és, en lloc de mirar-se sense esperança el trasvàs de refugiats d'avorrits campaments rurals cap a uns urbans més engrescadors, capgirar el procés de la mecanització agrícola, que els ha privat d'ocupació de bon començament.

Dit d'una altra manera, el que s'ha de fer és estimular-los perquè tornin a les seves ocupacions originals pel senzill sistema de "reduir" (enlloc d'incrementar constantment) l'eficàcia de la maquinària agrícola fins el punt en què tots els braços siguin un altre cop necessaris en el procés de producció. Aquest és el significat de *tecnologia intermèdia*. Si els reformadors consideren això reaccionari, només se'ls haurà de recordar que aquest és el mateix mètode mitjançant el qual el treball organitzat "progressiu" bloqueja l'efecte de la desocupació "reaccionari" causat pels super-eficients equipaments moderns a les mines de carbó, als ferrocarrils o a les grans fàbriques impressores.

Malauradament, en una època que continua confonent el progrés tècnic amb el social, la idea de millorar la situació humana, per la via de reduir l'eficàcia de les màquines és difícil de promoure.

Fins i tot els qui planifiquen podrien apuntar-s'hi, una vegada se'ls hagi fet adonar que, després de tot, l'objectiu de l'agricultura és la de proveir la societat d'aliments i matèries primeres, no amb l'energia humana que es necessita per poblar els suburbis urbans, o bé, com Napoleó feia, amb carn de canó.

Leopold Kohr.

AMB TOT EL RESPECTE I EN DEFENSA DEL CIUTADÀ ANÒNIM ATRAPAT PEL PROCÉS

Marc Viader i Pericas

Molts ciutadans que durant aquests darrers deu anys s'han vist embolicats en alguna contesa judicial es troben sumits en la tristesa i l'enuig.

D'aquesta sensació, no se'n deslliuren els qui d'alguna manera tenen una relació habitual amb les tasques judicials. Ni tampoc els observadors atents de la realitat, que, per inexperiència o una gran dosi d'ingenuïtat, van creure que amb el sistema parlamentari n'hi hauria prou per produir canvis ràpids i substancials.

Els uns i els altres s'adonen de la gran distància que hi ha entre allò que cal suposar que ha de ser l'Administració de Justícia en una societat democràticament avançada i la nostra realitat immedita. Paradoxalment, sentim i veiem notícies destinades a apagar aquesta clamor de justícia; especialment les que van adreçades als qui no coneixen la durada i la forma amb què el procés tortura el qui el pateix.

La distància entre la Justícia que s'administra i la que hauria de donar-se es manifesta i sorgeix des de qualsevol perspectiva de reflexió que s'allunyi del trionfalisme i la rendibilitat política partidista. En tenim una bona prova si comparem la realitat quotidiana del ciutadà comú amb allò que, avui encara com a utopia, com a mera prescripció, assenyalen els articles 117, 124 i 125 de la Constitució.

En aquests articles s'hi assenyala que la justícia emana del poble, que el ministeri fiscal "té com a missió promoure l'acció de la Justícia en defensa de la legalitat, dels drets dels ciutadans i de l'interès públic tutelat per la llei, d'ofici o a petició dels interessats", "vetllar per la independència dels Tribunals i procurar davant d'aquests la satisfacció social", i que els ciutadans podran participar en l'Administració de Justícia mitjançant la institució del Jurat.

Ressalto, intencionadament, l'esment de la Constitució al Ministeri Fiscal. Podria semblar que les actuacions recents del seu màxim portantveus en l'àmbit català s'haurien d'excloure de la crítica que contenen aquestes línies. Però aleshores oblidaria el sentit del que hem exposat.

És precisament el desig de canvi veritable en els afers judicials del Poble, i no només als interiors de les torres d'ivori de les cúpules del poder polític i institucional, allò que condueix a incloure també els fiscals en el conjunt de la disfunció judicial general, i ho dic amb tot el respecte i en defensa dels ciutadans anònims atrapats per les causes en marxa.

Molts acusats, en uns casos, o acusadors perjudicats, en d'altres, voldrien fer-se sentir i obtenir ajut real enmig de les seves experiències innombrables de desengany i marginació, de les quals, d'una manera o una altra, sempre té constància expressa algun membre del Ministeri Fiscal.

La difusió de la seva problemàtica desemparada per part de la Fiscalia en els mitjans de comunicació de la nostra societat monetarista i insolidària, si es fes amb els mateixos ressorts que ha fet servir el Fiscal en Cap de Barcelona en el "cas Prenafeta", impedirien que l'atenció radiofònica, televisiva i escrita de casos com aquest resultés tan destacada. Aleshores seria possible de deixar d'anomenar en va la Igualtat davant la Llei tan desitjada.

En col.lectius sorgits de l'empremta ideològica dels anys seixantes i de més endavant, però lliures de dogmatisme polítics, alguns conservem el desig dels canvis judicials esperats i mai esdevinguts. Per exemple, l'extinció real, i no només de nom, de l'invent judicial per a processos laborals que consisteix en tribunals unipersonals en lloc de Comitès Paritaris, l'endegada de processos sense lentitud, pericials de rigor objectiu. És per això que en les nostres àrees de convivència quotidiana realitzem una contestació necessària.

Cal demanar-ne per què al llarg de la darrera dècada i respecte de suposats ciutadans comuns implicats en el procés, tot i la claredat innegable de la prescripció constitucional de l'article 124, no s'han escoltat mai amb igual ressó accions col.lectives (quan n'hi ha hagut) d'empremta equivalent a les de solidaritat corporativa que recentment s'han difós entre sectors del col.lectiu de fiscals de Barcelona?

Probablement n'hi ha més d'un dels que durant molts anys han demanat que es considerés com a falta per imprudència en accidents allò que molts reconeixien com a delictes clars d'imprudència. Quins fiscals aixequen la veu, avui, de manera doctrinal i col.lectiva, en defensa dels accidentats per accions d'imprudents, contra els quals, amb la reforma recent del Codi Penal, gairebé sempre, només es podrà aplicar un càstig com a autors d'una simple falta?

Es pot adduir que la Legalitat vigent tanca els límits de l'actuació dels fiscals, però amb una dosi mínima de sentit comú es veu clar que l'article 124 esmentat permet un marge ampli d'acció al funcionariat del Ministeri Fiscal; és molt més ampli que l'espai del marc permès als jutges.

En definitiva, el Sr. Fiscal en Cap de l'Audiència de Barcelona faria bé d'entendre que són força els qui tenen prou sentit crític per a saber distingir entre la realitat quotidiana general i iniciatives amb ressonància política assegurada.

De delictes ecològics i socials, malauradament, en sobren; per això no és tan important de perseguir-ne i realçar-ne només alguns. A nivell del ciutadà del carrer ens falta una estructura judicial de resultats justos.

Des del Sr. Fiscal Carlos Jiménez Villarejo fins al més modest funcionari de la Fiscalia poden saber que en el territori judicial de Barcelona no són excepcionals les causes de més de cinc anys i amb un contingut criticable, i que una actuació fiscal, més enllà de la informatització deshumanitzada, podria canviar-ne el rumb.

Marc Vlader i Pericas. Advocat.

PERÚ: P.R.A.T.E.C.

Dins de la difusió de propostes i experiències internacionals, us presentem en aquest número de Via Fora! un projecte de treball orientat a potenciar i d'alguna manera a redescobrir el fet de la cultura andina, des d'una perspectiva global.
Els seus plantejaments generals, alguna de les seves problemàtiques concretes, així com determinades accions, són qüestions que ens expliquen els seus autors.
Aquest text ha estat traduït de la revista suïssa Ifda Dossier, núm 78, de juliol-setembre del 1990.

Withn our policy of spreading international proposals and experiences, in this issue of "VIA FORA!" we are introducing a work project guided towards the strengthening and rediscovering of the reality of Andean culture, from an overall perspective.
Its general viewpoints, some of its specific problems, as well as particular actions, are some of the aspects explained by its authors.
This article has been translated from the Swiss magazine "Ifda Dossier", nº 78, July-September 1990.

En la disvastigado de internaciaj proponoj kaj spertoj, ni prezentas al vi en ĉi tiu numero de "VIA FORA!" laborprojekton kiu celas potencigi kaj iel remalkovri la andan kulturon laŭ totala perspektivo.
Ĝiaj ĝeneralaj sintenoj, kiu ajn el ĝiaj konkretaj problemoj, eĉ difinitaj agadoj, estas tio, kion klarigas al ni ĝiaj aŭtoroj.
Tiu ĉi teksto estas tradukita de la svisa revuo "Ifda Dossier n-ro 78 julio-septembre 1990".

La raó de ser del Projecte Andí de Tecnologies Camperoles (PRATEC) és la de contribuir a la millora de la qualitat de vida de la majoria de poblacions andines per l'afirmació de la seva identitat cultural.
La cultura andina posseeix, com un tot indisoluble, les capacitats de destresa tècnica, d'organització social i de religiositat panteista, necessàries tant pel benefici dels seus membres, com per l'harmoniosa simbiosi que aquesta societat té amb la natura.

Modalitat de treball del PRATEC
El punt de partida amb què el PRATEC s'apropa a l'entesa i suport a la cultura andina és l'agricultura. Aquesta aproximació té en compte el mateix centre de les preocupacions de la població les quals giren al voltant de l'activitat productiva agropecuària, expressió cabdal del diàleg entre societats multiètniques i de naturalesa pluriecològica.
La nostra afirmació per a la cultura andina,

ens situa dins d'una triple àrea:

* *Acompanyar i recolzar procesos de recuperació de coneixements i de la identitat cultural.*

Es tracta de contribuir a rescabellar el coneixement tècnic del camperolat que, a conseqüència del colonialisme es troba fortament erosionat i dispers. Aquesta erosió tecnològica, com tot procés, presenta diferents característiques de qualitat i d'intensitat a cada lloc, la qual cosa permet la possibilitat de trobar en algun lloc les tècniques que s'han perdut en un altre.

Aquesta revalorització actualment es fa mitjançant dues eines: les cartilles de divulgació i els estudis de comunitats paradigmàtiques. Les cartilles són petits fulletons amb molts gràfics i poc text, en els que es recullen qüestions rellevants d'una tècnica determinada i serveixen com a símbols per a estimular la seva recreació per altres camperols. Aquests estudis tenen l'objectiu de descobrir casos vius en el món andí de societats camperoles que mantenen vigorosa la seva vida social i una relació equilibrada amb la natura.

El propòsit principal d'aquestes activitats és el de possibilitar l'intercanvi horitzontal de coneixements entre les comunitats camperoles amb la finalitat que cada una d'elles recuperi el que ha perdut. En aquesta direcció el PRATEC recolza trobades intercamperoles tant intra com inter-ètniques.

* *Contribuir a la recreació i vigorització de la cultura i l'agricultura camperola andina.*

Els sabers andins ofereixen elements de resposta enfront de les restriccions i als problemes de salut de la societat i la natura, i es constitueixen en alternatives autònomes de desenvolupament. Per aquesta raó ens proposem contribuir no únicament a rescabellar un saber, sinó a potenciar la seva capacitat de contribuir al desenvolupament rural.

Per aquesta tasca el PRATEC no es limita a les seves pròpies forces, sinó que estableix lligams de cooperació, en diversos graus, amb institucions dedicades a tasques d'investigació, de promoció o d'educació i que

tenen com a línia de treball la revalorització de l'agricultura i la cultura andina. D'aquesta manera s'estableix relacions amb organitzacions no governamentals, projectes estatals i de cooperació tècnica internacional, organitzacions camperoles i universitats.

* *Aportar elements de reflexió sobre el fet andí en els sistemes oficials d'investigació, educació i divulgació.*

Sense caure en el parany d'erigir-se com a portantveus de la societat andina, el PRATEC, procura estimular el debat sobre la societat andina i les seves potencialitats en diversos medis de la societat oficial nacional.

Es tracta de contribuir a evolucionar mentalitats en un medi en el que la cultura occidental ha penetrat fortament a punt de negar i fins i tot rebutjar la possibilitat de desenvolupament de les cultures locals. En aquest sentit el projecte desenvolupa tres tipus d'activitats:

Una d'elles és la producció d'un marc teòric sobre la cultura andina a partir de l'agricultura, i que alguns han denominat com a nova agronomia andina.

La segona és orientada a mostrar les potencialitats que ofereix la tecnologia andina via la difusió dels coneixements camperols.

La tercera activitat és orientada a la formació de tècnics locals que treballen en programes de desenvolupament en el camp andí.

En aquesta direcció es promouen seminaris i tallers de debat sobre temes associats a l'agricultura andina, la investigació i educació camperola, etc.

La relació amb universitats andines, mereix un comentari a part. Des de fa una dècada tracten de modificar el seu currículum per tal d'ajustar-se a la dinàmica productiva de la regió sense lograr plenament aquest objectiu.

Un dels inconvenients es la no suficient existència de professors capacitats amb el fet andí que aquestes activitats demanen, ni textos d'ensenyament de la realitat andina des de posicions de la seva mateixa cultura. Per aquesta raó l'equip de PRATEC orienta part dels seus recursos a capacitar i a assessorar equips de professors universitaris que han optat pel fet andí i s'han comprometés a contribuir en l'elaboració de textos i en l'assessorament en la modificació i els currícula de Facultats d'Agronomia de les universitats que ho han sol.licitat.

Per a més informació podeu dirigir-vos a: **Pumacahau 1364, Lima 11, Perú**

FRANCESC FERRER I GIRONÉS
Lletres de batalla
Editorial el Llamp
Barcelona 1989, 416 pàgines

LLETRES DE BATALLA és tot un recull de cartes i llurs respectives contestacions que el seu autor ha realitzat aquests darrers anys

Els seus destinataris han estat molt diversos, però bàsicament es concreten en el cos d'alt funcionariat de l'administració, tant autonòmica com central, així com en diferents estaments político-militars de la societat espanyola.

En aquest mateix número de VIA FORA! podeu fer-vos una opinió més àmplia del seu autor, ja que reproduïm una entrevista que recentment li vàrem fer.

No volem acabar aquesta breu referència sense citar algunes de les frases que l'autor ens diu en la coberta del llibre.

*Cada carta expressa diversos arguments per fer valdre(*sic*) en públic els nostres interessos nacionals, mitjançant la llibertat. M'interessa que el lector faci seus aquests raonaments per formar-se un ideari i per usar-los ell personalment en futures cartes que espero que s'adrecin massivament a tota mena d'autoritats o tota mena d'organismes i a tot el reguitzell d'entitats o d'empreses que encara es fan l'orni davant la realitat dels nostres drets legals*

WILKIE COLLINS
La dama de blanc
Editorial Columna
Barcelona 1990, 545 pàgines

De tant en tant, en aquesta secció , recomanem la lectura d'una novel.la. Aquest és precisament el cas d'aquest número.

I ho volem fer tot fent-vos cinc cèntims d'una obra extensa i alhora apassionant. La curositat amb què l'autor dibuixa els diferents personatges, la intriga inquietant que sura per tot arreu... són algunes de les facetes que ens han fet decidir recomanar-vos la.

De l'autor cal dir que va néixer i viure a l'Anglaterra victoriana i que fou un íntim amic i col.laborador de Charles Dickens el qual l'animà a escriure novel.les.

Podriem dir que la" dependència" que crea aquesta lectura ha portat a fer afirmacions força extremes en el sentit de no poder deixar-la fins acabar-la de llegir.

Independentment de la major o menor objectivitat d'aquestes afirmacions, el que sí us podem dir per experiència pròpia, és que realment us costarà deixar-la a mitges.

UNA APROXIMACIÓ A LA CULTURA POPULAR

En la secció sota la ploma, sempre reproduïm articles que han fet gent propera a ENLLAÇ amb els quals ens identifiquem i d'alguna manera compartim.
També, i aquesta ha estat una tònica més que general, reproduïm treballs fruit de la discussió col.lectiva, dins del que nosaltres anomenem trobades d'autoformació.
Doncs bé, publiquem a continuació un article sobre la cultura popular, fruit de la discussió de les dues darreres trobades d'autoformació que hem tingut, les quals cal emmarcar dins el treball sobre el voluntarisme que des de fa temps estem portant a terme.

In the writing section, we always reproduce articles written by people close to "ENLLAÇ", with whom we are identified and whose ideas we somehow chare.
Furthermore, and this has been a more than general keynote, we reproduce works summarizing collective discussion within what we call encounters of self-education.
We are, therefore, publishing the following article on popular culture, summarizing the discussion within the last two encounters of self-education we have had, which we should include within the work on "volunteering" that we have been developing for some time.

En la rubriko "sota la ploma" ĉiam reproduktas artikolojn kiujn verkis homoj proksimaj al "Enllaç" kun kiuj ni identiĝas kaj iel kunsentas.
Ankaŭ kaj kiel kutimo ege ĝenerala, ni reproduktas artikolojn konsekvenco de kolektiva pritraktado dum niaj memklerigaj renkontiĝoj.
Tial, ni sekve publikigas astikolon pri la populara kulturo, kiel konsekvenco de la pritraktado en la du lastaj memklerigaj renkontiĝoj, kiujn oni devas aldoni al nia privolontula laboro, kiun ni plenumas de antaŭlonge.

EL TRET CULTURAL COM A ELEMENT DE LA CULTURA

A l'hora de parlar de la cultura popular, sembla inevitable començar fent-ho de la cultura en general, sense adjectivar, ni que sigui només per tal d'emmarcar el discurs. Ara bé, no es tracta pas d'apropar-nos al tema mitjançant una definició lapidària de la cultura: qualsevol manual en cita un munt, ja que cada escola, cada antropòleg-oga i casdascú interessat en el tema ha intentat explicar-se el fenomen en qüestió.
En aquest cas, i com que pretenem sentar algunes bases per tal d'analitzar la cultura popular, remarcarem un aspecte constitutiu de la cultura que apareix en qualsevol àmbit cultural i en qualsevol "subcultura". Es tracta del *tret cultural*, que podem considerar-lo com un element mínim amb funció pròpia. Aquest element pot ser un objecte, una idea, una institució, un hàbit... així, el conjunt de tots els trets culturals formen la cultura.

Ara bé, fa un moment hem parlat de subcultura i ho hem fet citant-la entre cometes per tal de defugir la component marcadament negativa que té aquesta paraula. Per tant, entenem per subcultura, lluny de caure en valoracions pejoratives i a falta d'una altra paraula, una manera característica d'interpretar la cultura. Així, una subcultura (o bé una cultura adjectivada) concreta i delimita un espai de la cultura. En aquest sentit, doncs, la cultura popular, la cultura de masses, la cultura urbana, la cultura tradicional, la cultura oficial, etc... són subcultures. Per tal de fer-ho més entenedor, recolzant-nos en la filologia, podem equiparar la relació cultura-subcultura a la relació llengua-dialecte, on aquest ve a ser una concreció d'aquella. I, de la mateixa manera que trobem diferents nivells de dialectes, també les diverses concrecions de la cultura (subcultures o cultures adjectivades) mantenen relacions desiguals entre elles.

A partir d'ara, i ja que a penes parlarem de la cultura i força de les subcultures que la concretitzen, anomenarem aquestes *cultures* (o *cultura*) i només usarem *subcultura* quan no fer-ho pugui dur a confusió.

Vist això, no costarà gaire considerar que cadascuna de les cultures citades està formada per un conjunt de trets culturals (a partir d'ara TC) característics que, d'alguna manera, la defineixen. Així, per exemple, la cultura tradicional estaria configurada pel conjunt de TC que s'han incorporat fa anys (generacions) al torrent de la cultura, hi han deixat pòsit -han creat "tradició"- i, amb provables variacions, encara s'hi mantenen tot complint algun paper determinat.

Reprenent per uns moments el símil filològic anterior, veiem que, mentre els diferents dialectes tenen unes isoglosses que els delimiten en l'espai, diferents cultures comparteixen molts TC comuns, la qual cosa enfosqueix sovint el panorama i en definitiva l'anàlisi: la família, el motor d'explossió, o bé la felicitat, no són patrimoni de cap cultura i apareixen com a TC en moltes d'elles. Alhora, TC més o menys afins s'interrelacionen tot formant cultures diferenciades, o bé s'oposen tot diferenciant-les.Una d'elles, la cultura popular (a partir d'ara CP).

TOT DONANT VOLTES AL TEMA EN QÜESTIÓ

Tot i que les aproximacions a la CP han estat múltiples al llarg dels últims anys, no han arribat, ni de bon tros, a l'aprofundiment que, des del segle passat, ha gaudit la cultura.

D'aquesta manera lluny d'intentar definir la CP en si mateixa, se cerca relacionar-la amb algunes cultures que, si més no per oposició a d'altres, semblen més clares i delimitades. Així, encara pesa força l'associació que qüotidianament es fa d'aquest concepte amb la cultura tradicional (en oposició a cultura moderna), la cultura rural (en oposició a la cultura urbana) o bé la cultura proletària (en oposició a la cultura burgesa).

Aquest procediment no ens soluciona la qüestió de base (què és la CP?), ans ens du a una situació en la qual cadascú aboca els prejudicis i apriorismes que té al respecte i, en intentar definir-la, partim més del que "ens sembla a nosaltres" que és la CP, que no pas d'una anàlisi etimològica i semàntica de l'expressió.

La principal característica de la CP és, doncs, que és *popular*. I això ens trasllada el problema a un altre lloc: què cosa és popular?

Popular és un adjectiu que ve del llatí *popularis* (els populars): la gent del poble, i les tres primeres acepcions que del mot dóna la G.E.C. són: 1. Relatiu o pertanyent al poble. 2. Fet per al poble. 3. Fet pel poble.

Seguint la mateixa direcció, veiem que poble, del llatí *populus*, significa "conjunt de ciutadans". Qui eren, a Roma, els ciutadans, el poble? Certament, no tots els habitants de la ciutat: en quedaven exclosos els esclaus i altres persones privades del dret de ciutadania. Ara bé, recordem el "logotip" SPQR (*senatus populusque romanum*): el senat i el poble romà. Descomptats els no-ciutadans, entre els habitants membres de la comunitat política es donava una distinció clara: d'una banda, els governants (*senatus*) i, d'una altra, els governats (*populus*).

Tot sembla indicar que l'adjectiu popular qualifica allò relatiu als governats, en oposició als governants. L'evolució del significat del mot poble no fa més que confirmar aquesta sospita, quan veiem que "el poble", o bé "la gent del poble", es refereix al comú de la gent, no pas als estaments singulars privilegiats, sovint detenidors del poder.

Podem, doncs, començar a parlar de la CP com a cultura generada pel poble?

Aquesta definició/orientació és massa general, de diccionari. Falta, tot tenint en compte les remarques fetes suara i per acabar de tancar el cercle, veure quins interessos i quines necessitats té el poble, diferenciats-des dels interessos i necessitats que tenen altres sectors amb molt més poder dins de la societat.

Els interessos serien factors objectius (conscients o no) que contribueixen al nostre benestar, mentre que els desitjos (que sí

ens fixem conscientment) hi poden contribuir o no.

Tot i per veure quins són els interessos de cadascun dels sectors en conflicte caldria fer un estudi teleològic, que ens aturaria una bona estona, podem avançar mitjançant una solució de compromís: així, mentre els interessos del poble redunden sobre si mateix (ell és la seva pròpia finalitat) i conseqüentment són alliberadors, els interessos de qui deten el poder afecten també, i sobretot, el poble i el converteixen en una eina d'aquell.

Per tant, podem considerar la CP no només com aquella generada pel poble, sinó que, a més, té uns continguts alliberadors per al mateix.

PER UNA "TEORIA" DE LA RELATIVITAT

Tot reprenent ara el tema central del primer apartat (els TC), observem què passa quan l'usem per intentar definir la CP. Així, la CP estarà formada per un conjunt de TC amb característiques comunes. Si acabem de convenir que la CP és generada pel poble i per a l'alliberament del mateix, aquestes característiques han de ser compartides pels seus TC. Ara bé, quan podem afirmar que un TC és alliberador? És a dir, quan podem afirmar que un TC tendeix cap a l'assoliment dels interessos del poble?

A l'hora d'elaborar-ne una relació i d'analitzar-los un per un, ens trobem amb un fenòmen sorprenent: un mateix TC no sempre compleix la mateixa funció. Depen de circumstàncies externes, sovint de les persones, a vegades del marc social, d'altres de les institucions amb què estan relacionats... Els vincles de parentiu poden condicionar la llibertat (de decisió, per exemple) de les persones, o bé comportar un suport humà de primer ordre: la informàtica pot servir per controlar el poble o bé per facilitar-li l'intercanvi d'informacions i la presa de decisions; la idea de nació pot usar-se per sotmetre comunitats o bé per alliberar-les... I així trobariem molts més exemples d'ambigüitat en les funcions que compleixen els TC.

Això ens du a plantejar la hipòtesi (validar-la ja és una qüestió més complexa que ara se'ns escapa) de què molts TC són relatius quant a llur funció i no podem afirmar ni negar categòricament si són alliberadors o no (populars o no). En conseqüència, el concepte de CP és també relatiu, i depèn de la finalitat que tingui i, encara més, dels resultats que aconsegueixi cada TC considerat. Podem, doncs, apuntar que la CP és el conjunt dels TC que en cada moment compleixen una finalitat alliberadora, tot contribuint al benestar del poble a llarg termini.

La frase precedent, més que com una proposta de definició, cal interpretar-la com una definició de treball, a partir de la qual, i junt a l'aprofundiment de la resta d'idees exposades, poder reflexionar i debatre sobre el concepte de CP. L'objectiu final és arribar a estructurar una possible teoria de la CP que serveixi com a base al seu desenvolupament.

Els Pujols, estiu del 1990

CONVERSA AMB EN F. FERRER I GIRONÉS

No és gens habitual entrevistar polítics en aquesta secció. El món diguem-ne sòcio-cultural que majoritàriament tractem i, també, una marcada manca de polítics que ens facin el pes en són les causes principals. Tanmateix, dins del reduït grup de gent que des d'un escó estan duent a termer iniciatives (i se'n surten!) alliberadores per a la nostra nació ens ha seduït l'home que avui us presentem: el senador per Girona Francesc Ferrer i Gironés. Altres cops des del VIA FORA! hem recomanat alguns dels seus llibres: avui ens hi acostem molt més i ell mateix ens parlarà de la seva formació i les seves accions en el món de la política.

We do not usually interview politicians in this section. The so-called social and cultural world we majorly deal with and a clear lack of convincing politicians are the amin causes. Furthermore, among the small group of people who from a Parliament seat are carrying out liberating initiatives for our nation (and are successful!), we have been seduced by the man we are now introducing: the Senator for Girona, Francesc Ferrer i Gironés. We have recommended some of his books in other editions of "VIA FORA!"; now we are getting a bit closer and he himself will tell us about his formation and his actions in the world of politics.

Estas ne kutime intervjui politikistojn en ĉi tiu rubriko. Okupi nin ĉefe pri la socikultura mondo kaj ankaŭ la forta manko de taŭgaj politikistoj, estas la ĉefaj kialoj. Tamen inter tiuj ne multaj homoj kiuj ekde sia senatana posteno laboras -eĉ kun sukceso- pri liberigaj iniciatoj por nia nacio, altiris nin la homo, kiun hodiaŭ ni prezentas al vi: la senatano por Girona, Francesc Ferrer i Gironés.
Alifoje en "VIA FORA!" ni rekomendis kelkajn librojn liajn: hogiaŭ ni alproksimiĝas al li pli multe kaj li men parolos al ni pri sia instruiteco kaj siaj agadoj en la politika mondo.

Francesc Ferrer i Gironés és d'aquelles persones que acostuma a dir-les sense engaltar. En vam ser testimonis durant les dues llargues hores que durà la nostra conversa.A més, no pot (ni vol) ser equívoc en les seves actituds, que manté amb una coherència certament insòlita en el món en què es mou.
I volem remarcar especialment aquest aspecte perquè, com ell diu, *hi ha molta mena de polítics, i molts d'ells no saps pas massa què és el que pensen, ni què és el que volen.*

En teoria, pel que he fet i pel que faig, al 99% dels polítics ja els haurien dit fora!, perquè s'han mogut en la foto. Tanmateix, durant els 12 anys que porto com a senador no m'ho han dit pas mai.
Però bè, anem a pams On hem de buscar l'origen d'aquesta actitud diguem-ne inconformista?
- Vaig néixer el 1935 i començo a tenir ús de raó per l'any 42. Són anys absolutament negres i de por.
Possiblement la consciència i el sentiment català em van venir per la llengua, ja que a

casa vivia una forta contradicció: parlaves i llegies algun llibre en català i veies que a l'escola això no servia de res, ans al contrari, ens era reprimit. I tot seguit et preguntes: què passa?, comences a rumiar... També cal tenir en compte que des de sempre he tingut una especial sensibilitat pel que respecta als temes col.lectius.

D'altra banda, tinc una al.lèrgia instintiva a la injustícia. Quan veig una injustícia m'emprenya extraordinàriament i automàticament em poso del costat del més dèbil, amb una tranquil.litat absoluta, sigui en el camp que sigui i en qui sigui. Suposo que és una cosa temperamental.

Amb aquesta actitud, doncs, es presenta a les eleccions i és elegit senador.

- Com va anar la teva introducció en el món de la política?

- Jo vaig tenir una impressió molt forta en temps de la discussió de l'actual constitució. Jo era un "nen molt obedient". Aleshores a l'Entesa dels Catalans, els senyors Benet i Portavella ens diuen "nois aquí no es poden fer esmenes, la constitució ja està consensuada i no es pot fer res", i en Xirinachs va començar a fer esmenes i el foten fora, el fan marxar.

Jo evidentment vaig creure i no em vaig moure. Però després d'haver-se fet la constitució i tot llegint-la veig que només hi surten ells. Ells sí que enraonaven com si l'haguessin feta i jo, com vaig obeir, doncs com si no hagués fet res.

Aleshores em vaig dir: no vull que em passi que d'aquí uns anys jo hagi vist una injustícia i algú em digui: i tu, què vares dir?

Durant els dotze anys que porta com a senador, doncs, ha intervingut en molts temes diferents i ha solucionat força problemes, però els que han tingut més ressó han estat els relacionats amb la llengua.

- Com i per què has anat concretant la teva activitat política en la vessant lingüística?

*- El tema lingüístic ja m'havia preocupat molts anys enrera. Havia estat el primer president d'Òmnium Cultural a Girona . Més tard, a la Cambra de Comerç (*era professor i gerent d'una empresa*), primer com a ponent de cultura i després, durant quatre anys, com a president, vaig demostrar què s'havia de fer si es volia treballar una mica pel català: tot i un pressupost justíssim, vaig començar a organitzat cursos de català en moltes poblacions gironines.*

Un cop aprovada la constitució, jo me la vaig creure i vaig dir que la llengua catalana era oficial. Vaig fer una esmena a l'estatut actual -la qual no em varen deixar ni defensar- perquè "s'havien posat d'acord". L'esmena tractava sobre l'obligatorietat del coneixement del català a tots els que eren catalans i als que feia més de deu anys que vivien a Catalunya.

També, com vaig veure a la pràctica que el que deia la llei no s'aplicava, em vaig començar a emprenyar i a fer proposicions de llei...

Un altre moment on vaig veure molt clarament que calia lluitar pel tema lingüístic va ser en fer el llibre sobre la persecució política. Penseu que inicialment aquest llibre havia de ser de la persecució legal, però aleshores jo vaig observar que la llei no era res més que una política materialitzada. A cada llei hi havia un pensament polític, si no s'expressava en el preàmbul, es feia en un dossier adjunt, en un cartipàs...

- El fet de ser senador t'ha permés de tenir temps i un determinat accés a una sèrie de fonts d'informació...

- Cap el segle XIX jo trobo que hi ha molts catalans en el Senat i en el Congrès de Diputats. En la meva recerca dels diaris de sessions -els quals me'ls he llegit tots- em preguntava: com pot ser que hagin passat tants anys i ningú s'hagi queixat?. Això a mí no em passarà. I aleshores vaig començar a ficar-me contra la guàrdia civil, després contra les militars, la policia armada, els funcionaris... Al menys si d'aquí cent anys hi ha una persona que vol fer una recerca del tipus que estic fent ara, amb les meves queixes al Senat ja el podrà fer el llibre.

- La "lliçó de disciplina" en la discussió de la constitució et va servir d'alguna manera?

- Quan em vaig començar a ficar amb els militars, també em varen demanar que ho retirés. I aquest cop no vaig voler. Es més, vaig organitzar tot un seguit d'accions - cartes als alcaldes, tot demanant que ens fessin saber injustícies i/o situacions discriminatòries respecte al català...-, per tal de denunciar aquesta situació.

Sóc conscient que si no hagués estat per la meva tossuderia, la llei promulgada el 1987, en el sentit que els militars han d'acceptar el català, no hagués estat feta , ja que ningú no s'hagués queixat.

Es va trigar cinc anys en fer aquesta llei però jo no vaig afluixar.

-Per la manera tan directa d'actuar i per la claretat dels seus arguments, intuïm que darrera de la persona d'en Francesc Ferrer i Gironés i ha un ésser molt pragmàtic...

- Mireu, jo no sóc gaire teòric. Sóc també una persona molt segura i que té molt clar que les idees les hi suministra ell mateix i no el partit. Soc de molt punt i seguit, de frases curtes i contundents.

- Possiblement aquest mateix pragmatisme t'ha dut a presentar-te com independent a les llistes socialistes per Girona. Com vius això?

- A mi no m'ha encomanat el catalanisme cap partit. Porto el catalanisme abans dels partits. M'emprenya extraordinàriament que algu hem digui: però, com és que estàs en aquest partit?...

És que el catalanisme ve dels partits?. A mi em preocupen ben poc els partis. Jo faig el que vull i crec convenient, dins dels socialistes.

- Amb aquesta heterodòxia tan manifesta, com és que t'aguanten?

- Crec que és perquè al final se n'adonen que sóc honest. Com sóc molt pragmàtic m'estintolo amb una argumentació i al cap i a la fi m'han de donar la raó.

Ha arribat un moment en què, després de parlar català al Senat- s'ha de dir que això al començament els emprenyava moltíssim- m'estimen perquè veuen que sóc una persona incorrupte.

- Parles català al senat?

- Sí, a poc a poc els hi dic frases i al final m'han hagut d'acceptar. Jo no baixo del burro, perquè, fixeu-vos, en el darrer acte que ha proclamat el Tribunal Constitucional sobre el registre mercantil i el català hi ha una frase que és criminal: "... y habida cuenta de que lo usan muy pocos...". I és que és veritat!. Doncs bé, jo no hi cauré mai en aquest parany. Parlaré en català amb tot déu.

A més, passa el cas curiós que si tu els parles en castellà pensant-te que ets més simpàtic, al teu darrera se te'n riuen. I això els catalans no ho sabem veure.

- La teva acció directa et deu haver portat moltes crítiques de diverses bandes, fins i tot t'han acusat d'ideòleg frustrat.

Com vius i entens el teu pragmatisme?

- A mi tot pensament em porta a una acció., i sóc responsable de la meva acció política. No hi ha ningú més aquí. Els partits canvien, permuten... però jo no. Certament, les meves propostes no són de pensar, sinó de fer, d'executar, de realitzar.

Per exemple, jo dic: a partir d'avui no ens hem de sotmetre al castellà. Com?, doncs només parlant el català. (per fer això no es necessita pensar gaire), perquè és la nostra llengua. Deixa-les estar les altres llengües, que s'espavilin!. Jo poc que hi vaig en contra, però vaig a favor de la meva.

- Aquesta teva fermesa deu costar de mantenir, sobretot quan no es veuen resultats, o bé quan al teu voltant no veus gaire gent que et segueixi. Suposem que de vegades t'has hagut de sentir força sol.

- Penseu que tota pressió té un efecte, un resultat, i més en política. Per això s'ha de tenir uns conceptes clars, has de ser fort mentalment i estar segur de tu mateix. Des d'un punt de vista jurídic, sobretot, s'ha d'estar ferm. En el decurs legislatiu, el terreny que has perdut en la proclamació d'una llei l'has de guanyar amb una altra. Tots aquests mecanismes els has de saber i dominar. En aquest sentit, el P.S.O.E. m'ha permés enfortir-me ideològicament.

- Canviem de tema. El projecte de l'Europa de les Nacions aglutina força gent i esforços. Què en penses d'aquesta reivindicació i quines actituds tens davant les accions que es porten a terme?

- A Catalunya ja sigui en l'aspecte nacional o bé en l'estrictament lingüístic crec que no li convé gaire anar sovint amb aquesta gent (minories europees) , si més no a vegades. Perquè resulta que el nacionalisme català i la llengua catalana són les més fortes de les que no tenen estat i ens trobem que, barrejant el nostre problema amb el seu el que fem és aigualir el nostre.

Jo sóc solidari amb tothom, però és que ben poca gent ho és de solidari amb mi. Catalunya està tipa de ser solidària.
El problema que planteja la llengua catalana no té res a veure amb el basc, ni amb el gallec per exemple.
Aleshores, en aquesta situació jo no hi vull anar amb uns socis com aquests.
Quan posen el català junt al friülès, per exemple (amb tots els respectes , ja que no vaig en contra de ningú), a Europa no en volen saber res perquè se'ls entorbeleix el panorama.
S'ha de dir però, que sempre que m'ho han demanat he col.laborat en iniciatives d'quests tipus.
- Com veus i vius el futur de la llengua catalana?
- Per a mi el futur de la nostra llengua depèn dels catalans, de nosaltres. Si nosaltres volem... no sabem la potència i la força que tenim! Jo me n'adono del que he arribat a fer només demanant un simple dret que està proclamat per les Nacions Unides: jo tinc dret a la meva llengua i a la meva cultura. Si nosaltres ens neguéssim a pagar qualsevol contribució si no és en català, si només els catalanoparlans no compréssim, per exemple, "La Vanguardia", "La Vanguardia" faria un diari en català... Però d'això la gent no se n'adona.Escriu i parla només la teva llengua, a tot hora i a tot arreu, i si un dia t'has de quedar sense sopar ja que vas a un restaurant i no tenen la carta en català, doncs ho lamento, i te'n vas!.
Aquesta és la meva proposta, nosaltres tenim més fortalesa que la que ens podem imaginar.
Ara bé, hem d'anar tots junts. Aquí hi ha d'haver l'esperit mutual, l'esperit cooperatiu, l'esperit ateneístic.
Poc que n'hi hauria cap de problema. Això sí, sense cap violència, ni cap bomba, ni metralleta, ni res... només amb pacificitat. Res més i els drets ben ferms. Tenir una duresa d'acer en l'exigència i ser suau i elegant en la forma.
- Certament, la teva actitud s'allunya molt de la típica del polític. Estar envoltat de gent mediocre, que juguen a la puta i la ramoneta, no et crema? no et fastigueja?
- Sí, n'hi hauria per a desencisar-te, però d'altra banda el desencís serà molt estrany que em vingui. Jo vaig començar a actuar, diguem-ne catalanísticament a l'any 58. Aleshores sí que em podia sentir desanimat, ja que la situació estava molt magra, era molt difícil. Tots els que lluiten per la llengua catalana no fracassaran mai.
S'ha de pressionar en el moment adient i amb els arguments jurídics adients. Si tenim clar això, tenim molt de guanyat
Parlariem moltes hores més amb en Francesc Ferrer i Gironés, i no únicament per la importància dels temes i l'apassionament amb què els tracta, sinó també per la cordialitat amb què ens ha rebut.
Vam marxar a mitja nit, i ben firats per cert, amb el seu últim llibre "Lletres de batalla", del qual diem quatre coses en la secció Relligats d'aquest mateix número de VIA FORA! i que teniu a la vostra disposició a la biblioteca del Centre Permanent de Cultura Popular.

Jaume Sobrevals
Joan - Ramon Gordo

Fundació Serveis de Cultura Popular

CALENDARI DE FESTES
DE CATALUNYA, ANDORRA I LA FRANJA

Estudi antropològic, inventari i descripció
de totes les celebracions populars,
amb nombroses informacions històriques,
geogràfiques i artístiques

Editorial Alta Fulla
Fundació Serveis de Cultura Popular

ENHAVO

3 **Ĉefartikolo**
4 **Pri solidareco kaj aliaj hipokritaĵoj**
5 **"Contrapunt" plurismo kaj nacia enradikiĝo.** Santiago Cucurella
8 **Trans la muroj (2).** Martí Olivella
14 **La timo je ŝanĝo.** Joan N. Casals
18 **Populara leĝdona iniciato. Por la fermo de la atomenergiaj centraloj**
21 **La merkato ne plu estos bona regulilo: salajro kaj laboro.** Denis Clerc
25 **La evoluigo, okcidenta koncepto (2).** Gilbert Rist
32 **Kelkaj pripensadoj pri la indianoj mohawks.** Agustí Nicolau
36 **Marĝene restas la tuta vivo.** Eduard Vinyamata
40 **Naturo kaj deveno de la ĉirkaŭurboj.** Leopold Kohr
44 **Respektoplene kaj defende de la anonima civitano kaptita de la proceso.** Marc Viader
46 **Peruo: P.R.A.T.E.C.**
49 **Batalleteroj.** Francesc Ferrer i Gironés
La blankvestita damo. Wilkie Collins
50 **Alproksimiĝo al la populara kulturo**
53 **Konversacio kun Francesc Ferrer i Gironés**

CONTENTS

3 **Editorial**
4 **On solidarity and other hipocrisies**
5 **"Contrapunt": plurality and national roots.** Santiago Cucurella
8 **Beyond the Walls (2).** Martí Olivella
14 **The dread of changing.** Joan N. Casals
18 **Popular legislation initiative. For the closing of the nuclear power stations**
21 **Market will no longer be a good regulator: wages and labour.** Denis Clerc
25 **Developement: a western concept (2).** Gilbert Rist
32 **Some thoughts about the mohawk indians.** Agustí Nicolau
36 **An entire life standing aside.** Eduard Vinyamata
40 **Nature and the origin of suburbs.** Leopold Kohr
44 **With my total respect and in the defense of the anonymous citizen trapped by the process.** Marc Viader
46 **Peru: P.R.A.T.E.C.**
49 **Letters of battle.** Francesc Ferrer i Gironés
The lady in white. Wilkie Collins
50 **An approximation to popular culture**
53 **A conversation with Francesc Ferrer i Gironés**

VIA FORA! núm 27, estiu del 1990. ***Publicació per a la gent culturalment activa.*** Podeu reproduir-ne qualsevol part, però us agraïriem que en fèssiu constar la procedència. En aquest número han col.laborat en les traduccions: Llibert Puig, Frederic Giràldez, Francesc Perera, Mohamet Darka, Boris Koseleff i l'Associació Catalana d'Esperanto. ENLLAÇ no s'identifica necessàriament amb els articles que van signats pels seus autors. Edita: ASSOCIACIÓ ENLLAÇ, Apartat de correus-85, 08291 RIPOLLET (El Vallès Occidental), telèfons: 692 51 83, 675 27 83, i també amb seu al CENTRE PERMANENT DE CULTURA POPULAR, Turó dels Pujols 08759 GUARDIOLA DE FONT-RUBÍ (Alt Penedès), telèfon 897 43 05. Composició electrònica i impressió als PP.CC. per Servei de Secretaria -La Impremta- (el Prat de Llobregat). D.L. B-13.925/1984 I.S.S.N. 0214-672X.

EDITORIAL	***Editorial***	**3**
	De solidaritat i d'altres hipocresies	**4**
CADA TERRA FA SA GUERRA	***Contrapunt: pluralitat i arrelament nacional.*** Santiago Cucurella	**5**
ALTRAMENT	***Més enllà dels murs (i 2).*** Martí Olivella	**8**
	La por a canviar. Joan N. Casals	**14**
	Iniciativa legislativa popular. Pel tancament de les nuclears	**18**
	El mercat ja no serà mai més un bon regulador. Denis Clerc	**21**
	El desenvolupament, un concepte occidental (i 2). Gilbert Rist	**25**
	Algunes reflexions sobre els indis Mohawks. Agustí Nicolau	**32**
	Al marge resta tota la vida. Eduard Vinyamata	**36**
	Naturalesa i origen dels suburbis. Leopold Kohr	**40**
	Amb tot el respecte i amb defensa del ciutadà anònim atrapat pel procés. Marc Viader	**44**
REUS, PARÍS I LONDRES	***Perú: P.R.A.T.E.C.***	**46**
RELLIGATS	***Lletres de batalla.*** Francesc Ferrer i Gironés	
	La dama de blanc. Wilkie Collins	**49**
SOTA LA PLOMA	***Una aproximació a la cultura popular***	**50**
A LA INTEMPÈRIE	***Conversa amb en Francesc Ferrer i Gironés***	**53**

Associació cultural